

SOCIALISTISK • INFORMATION

Grækenland Syriza-hvad nu?

LÆS OGSÅ OM:

Blokade gav bonus | Hvem er arbejderklassen? | Det arabiske oprør

Den græske Enhedsliste

Krisen kradser. Med voldsomme konsekvenser for befolkningen. Ikke mindst i Grækenland, hvor folk i massivt omfang bliver ramt af fattigdom, hjemløshed, sygdom og psykiske problemer. Det er også en politisk krise, der kalder på de rigtige svar her og nu. Ved de to parlamentsvalg sidste sommer gik venstrefløjens koalition Syriza frem fra 5 til 27 procent af stemmerne, og partiet arbejder nu med et realistisk perspektiv om i nærmeste fremtid at stå i spidsen for en venstrefløjens regering.

Der er store forventninger, der bliver vanskelige at indfri. Der hviler et voldsomt pres på Syriza og dens 71 parlamentsmedlemmer for at tilpasse sig ”den nødvendige nedskæringspolitik”, som landet er blevet påtvunget af den såkaldte trojka – EU, den Europæiske Centralbank og den Internationale Valutafond.

I den nuværende krise vil selv et forsvar for grundlæggende rettigheder og krav føre til en konfrontation med det kapitalistiske system og dets grundpiller. For at forsvare beskæftigelsen, stoppe lønnedgangen og afvise privatiseringer og diktaterne fra EU, bliver det nødvendigt at finansiere en alternativ politik med en helt anden fordeling af landets værdier og en reorganisering af økonomien, som indebærer nationalisering af banker og nøglesektorer i økonomien. Med andre ord må man forberede sig på en konfrontation med den herskende klasse og den europæiske magtelite.

Syriza blev, ligesom Enhedslisten, dannet som en koalition af mange forskellige grupper på venstrefløjens. Samtidig med de påtrængende politiske diskussioner forbereder partiet nu en kongres til sommer, som skal omdanne Syriza fra en koalition til et egentligt parti, der fungerer mere samlet, men fortsat med respekt for forskellige synspunkter.

I en sammenligning med Grækenland kan Enhedslistens udfordringer forekomme temmelig små, men alligevel er der klare paralleller. Det kan man overveje, når man læser om diskussionerne i Syriza (side 3 og 8) og kommentaren om Enhedslisten på side 12.

Et andet tema i dette nummer handler om klassekamp og klasser – praktisk og teoretisk. Blokaden mod det kommunale affaldsforbrændingsanlæg i Roskilde førte til en markant sejr, så det omfattende nybyggeri på anlægget nu bliver udført til overens – komstmæssige lønninger. Det havde kommunen for længst besluttet, men det er ikke nok at tage de rigtige beslutninger, der skal følges op på dem og kontrolleres, om tingene også sker. Godt at fagforeninger og aktivister tog affære.

Det er klassekamp i sin mest klassiske form. Det er igen blevet moderne at tale om – måske ikke klassekamp – men om classesamfundet. Bogen »Det danske classesamfund« giver et vigtigt input til diskussionen, omend der er grund til at være kritisk overfor en del af dens konklusioner. Det kan du læse mere om i den grundige anmeldelse på side 36.

God læselyst!

Kvartalsmagasinet **SOCIALISTISK • INFORMATION** udgives af SAP (Socialistisk Arbejderparti) – Dansk sektion af Fjerde Internationale.

SOCIALISTISK • INFORMATION redigeres og layouts af et udvalg bestående af: Åge Skovrind (Ansv.), Svend Vestergaard Jensen, Janus Noack, Tobias Knudsen, Martin Mørch, Bodil Olsen, Niels Overgaard Hansen og Rikke Winkler Nilsson.

Sign. artikler står for forfatterens egen regning. Henvendelse til redaktionen: si@sap-fi.dk

Et års abonnement på kvartalsmagasinet koster 200 kr. Bestil ved at skrive til si@sap-fi.dk eller via www.socialistiskinformation.dk

Socialistisk Information er også et netmagasin, se www.socialistiskinformation.dk. Her kan du også tilmelde dig netmagasinets nyhedsbrev, som udsendes hver 14. dag.

Print: Christensen Grafisk

ISSN 0108-1861

INDHOLD

SYRIZA:

Venstrefløjens historiske ansvar i Grækenland..... 3

GRÆKENLAND:

Syrizas ledelse udfordret fra venstre.....8

KOMMENTAR:

Kun bevægelse kan standse regeringen.....12

ROSKILDE:

Blokade mod underbetaling.....14

Internationale Noter..... 16

KINA:

Bureaukratisk kapitalistisk?..... 18

UDBYTNING:

Fremgang i Afrika – eller forsinket oprør?....22

REJSEBREV:

Egypten venter på den næste revolution.... 25

INTERVIEW:

Hele regionen koger.....28

REVOLUTION:

Modstandens bog.....35

LARS OLSEN:

Det danske classesamfund..... 36

KZ:

Barbariets yderste kant.....44

70 ÅR SIDEN:

Danske jøder evakueret.....48

BAGSIDEN:

International ungdomslejr..... 48

SYRIZA:

Venstrefløjens historiske ansvar i Grækenland

AF JODY BETZIEN OG SIBYLLE KACZOREK

Syriza har vundet stor opbakning efter partiets afvisning af de brutale spareprogrammer. Spørgsmålet er, hvordan Syriza kommer videre.

Efter det græske valg i juni 2012 blev der dannet en alliance af tre partier: Grækenlands traditionelle konservative parti Nyt Demokrati, socialdemokratiet Pasok og Demokratisk venstre, en højrefløj i Syriza, som havde forladt partiet. Denne alliance gik ind for yderligere sparetiltag.

Sibylle Karczorek og Jody Betzien fra Socialist Alliance i Australien interviewede Yiannis Bournous i Athen den 12. december 2012 for webmagasinet links. Yannis er ledende medlem i venstrefløjens koalition Syriza – Grækenlands hurtigst voksende venstrefløjsparti. Han er også med i landsledelsen af Synaspismos, som er den største af Syrizas medlemsgrupper. Endelig er han medlem af ledelsen i det Europæiske Venstreparti (hvor også Enhedslisten er medlem).

Syriza var tæt på at vinde valget i juni 2012, fordi partiet afviste de brutale spareprogrammer, der blev tvunget ned over hovedet på det græske folk. Men hvad er Syrizas alternativ nu? Interview med Yiannis Bournous fra Syrizas ledelse.

I midten af oktober gav Syrizas leder Alexis Tsipras et radio-interview, og på det tidspunkt sagde han, at »tre-parti-konsortiet ville kollapse, og derefter ville landets fremtid blive styret af sunde kræfter«. Hvor meget tættere er koalitionen kommet på at kollapse?

Tja, for det første har vi her i Grækenland i lang tid oplevet, at man aldrig kan lave sikre forudsigelser om specifikke tidsforløb. Da Syrizas leder kom med denne udtalelse, var det et udtryk for de bevægelser, vi så i samfundet – nemlig at selv dem der i juni, valgte at støtte de partier,

som gik ind for EU's memorandum og redningspakkerne, nu helt klart skridt for skridt begynder at indse, at valglofterne fra Nyt Demokrati og de to andre partier i regeringen kollapse.

Koalitionsregeringen stemte for det såkaldt tredje memorandum. De gennemførte et nyt sæt af sparetiltag, som bragte mindstelønnen i den private sektor under 500 euro om måneden. De ødelægger enhver mulighed for, at borgernes grundlæggende behov kan dækkes inden for rammerne af velfærdsstaten og det sociale system.

Det er derfor, vi så spirerne til sociale mobiliseringer vokse frem efter september i form af de første generalstrejker.

Det er derfor, Syriza officielt erklærede,

at vi kæmper for, at regeringen skal gå af. Vi gør det på to niveauer. Det første er det parlamentariske niveau: Vi er nu det største oppositionsparti, og det betyder, at vi på den ene side gør alt hvad vi kan for at sætte en stopper for de reaktionære super-spareøvelser, og på den anden side fremfører vi alternativer.

Det er f. eks. også derfor, at Syriza allerede har stillet forslag om en ny lovpakke, der omhandler de meget forgældede husholdninger, og hvordan vi kan mindske byrden på disse husholdninger i forhold til deres lån i private banker. Vi gør det samme for de dybt forgældede små og mellemstore virksomheder, som traditionelt set er rygraden i den græske økonomi.

Men på den anden side, uden for

Spareprogrammer satte gang i bevægelsen med generalstrejke. Her er strejkende i demonstration.

parlamentet, prøver vi også at sætte gang i de sociale kampe. Fra det øjeblik, Syriza opstod som en mulig kandidat til regeringen, gjorde vi det klart, at selv hvis vi vandt valget og det lykkedes os at etablere det, vi kalder en venstrefløjsregering – anti-memorandum-regering – ville en sådan regering (selv med mange stemmer bag sig) ikke være i stand til at gennemføre dybtgående forandringer i den græske økonomi uden en stærk folkelig opbakning.

Det vil sige, at vi ikke forsøger at reproducere den klient-stat, som har præget det politiske system de sidste 35 år siden diktaturets fald, men derimod at etablere et nyt forhold til samfundet. Det er et stort spørgsmål for os.

Hvem er de sunde kræfter, der refereres til?

Jeg mener, at alle politiske kræfter fik et nyt politisk budskab efter de to på hinanden følgende valg i maj og juni.

Super-spareprogrammerne, som Pasok og Nyt Demokrati gennemførte i de sidste tre kabinetsperioder nedbrød de sociale relationer for mange sociale kategorier, sociale klasser. Og det førte til et historisk brud på båndet mellem de to partier, som har skiftedes til at dele magten – hvor under- og middelklassen i det græske samfund leverede det, vi kalder sving-stemmer.

De sociale kræfter, der hjalp de to partier til at få absolut flertal gennem de sidste 30 år, hvor de skiftevis var i regering eller det største oppositionsparti.

Så det, vi taler om nu, er et fuldstændig anderledes politisk billede.

Den græske socialdemokratiske model er ved at bryde sammen. Når det gælder Pasok, er de nu nede på 5 eller 6 procent af stemmerne i meningsmålingerne. Og Nyt Demokrati: Til trods for at de vandt valget, vandt de med det dårligste resultat i historien. Det betyder en frigørelse af sociale kræfter.

Så det, vi mener med vores projekt for

en alternativ regering, er en ny forbindelse med disse frigjorte sociale kræfter. Uanset hvordan de stemte før i tiden.

I mange tilfælde har Syrizas repræsentanter argumenteret for, at det ville ødelægge den græske økonomi at forlade eurozonen. Hvad siger du til kritikken fra nogle dele af venstrefløjen, som argumenterer for, at det er mere radikalt at forlade euroen?

Syrizas vigtigste slogan er: »Ikke flere ofre for euroen«. Med den seneste udvikling på europæisk niveau kan vi tydeligt se, at der aldrig har været en trussel om en græsk exit – det de kalder en »GR-exit«.

Det er blevet brugt som et argument for på den ene side at afpresse de græske vælgere og på den anden side som et argument for at overbevise skatteyderne i de øvrige europæiske lande om, at de bidrag, der gives gennem EU's såkaldte støtte-mekanismer (som faktisk er et bidrag for at redde tyveknektene i de

private banker) bliver brugt til at sikre, at eurozonen ikke går i opløsning.

På samme tid fortalte de via mainstream-medier det græske folk, at GR-exit ikke ville være et problem for Tyskland eller resten af eurozonen, men blot ville føre til ødelæggelsen af det græske samfund og den græske økonomi. Det har været en kæmpe smædekampagne, og vores svar var, at en venstrefløjsregering ville gøre alt, hvad der stod i dens magt for at forsvare velfærd og sociale ordninger.

Hvis du prøver at svare på det forkerte spørgsmål – hvor rigtigt svaret end måtte forekomme – giver du stadig svar på det forkerte spørgsmål. Så der er ikke noget spørgsmål om at opløse eurozonen, og der har aldrig været sådan et spørgsmål. Der kan have været nogle neoliberale fundamentalistiske kristendemokrater fra Bayern eller Finland eller Holland, som har støttet den idé, men det har været marginalt fra starten af, og truslen har reelt ikke eksisteret.

Det er 100 procent ren keyne-

sianisme. Det har intet at gøre med et radikalt ståsted med hensyn til spørgsmålet om eurozonens og økonomiernes eksistens og funktion. Og faktisk giver det svar på det forkerte spørgsmål. Det spiller modstanderens spil ved at gøre møntfoden som det største spørgsmål.

Det, vi ønsker at forandre, er ikke møntfoden. Det er de sociale relationer og den magtbalance, som denne møntfod repræsenterer.

Det er derfor, vi taler for mere end en national kamp. Vi ved, at det nationale niveau er fundamentalt for klassekampen. Men på den anden side anerkender vi, at selv om vi vinder i Grækenland og vi etablerer en venstreorienteret regering, så vil den stå som en »village gaulois« [dvs. isoleret], hvis vi ikke ser gradvise forandringer i magtbalancen og styrkeforholdet mellem de forskellige kræfter i det mindste på europæisk niveau.

Det vil blive en historisk tumult, fordi der pludselig vil blive en regering til at give modstand mod det neoliberale autoritære projekt. Men på den anden side har vi talt for, at der blev skabt en europæisk

» Vi er nu det største oppositionsparti, og det betyder, at vi på den ene side gør alt hvad vi kan for at sætte en stopper for de reaktionære super-spareøvelser, og på den anden side fremfører vi alternativer«

modstand. Det er derfor, at mobiliseringen den 14. november i hele Europa er meget vigtig. Efter min mening var det et historisk gennembrud for de sociale bevægelser i Europa.

Jeg tror at occupy-bevægelsen [besæt-

telse af centrale pladser, o.a.] gødede jorden for udviklingen af en ny type af internationalisme i de sociale kampe. Selv reformistiske fagforeninger mobiliserer nu i den retning. Dette er, for os, yderst vigtigt, fordi uden en koordineret og massiv europæisk modstand kan vi tage nogle af de første skridt, men vi kan ikke fortsætte med dyberegående forandringer.

Syriza er også blevet kritiseret fra venstre for at ville genforhandle Grækenlands gæld i stedet for at nægte at betale den tilbage. Kan du forklare, hvad der er Syrizas politik?

Spørgsmålet om gæld er, i vores øjne, et politisk spørgsmål og ikke et teknisk spørgsmål. Gælden er blevet brugt som undskyldning for alle spareprogrammerne. Grækenland havde gældsproblemer lige som mange andre europæiske stater har haft i mange år. Selv Tyskland har en offentlig gæld, der overstiger kriterierne i stabilitetspagten.

Så vi mener, at man må komme med et politisk svar på et politisk problem. Lige fra starten har vi sagt, at det ikke kun er en sag for Grækenland. Det er en europæisk krise i den måde, som euro-zonen blev skabt.

Så derfor har vi insisteret på, at der ikke findes en national løsning på et europæisk problem. Derfor har vi sammen med andre venstrekræfter i Europa foreslået, en europæisk aftale om gældskrisen, som omfatter alle forgældede lande. Den skal følge den model, der blev aftalt for Tyskland i 1953 efter Anden Verdenskrig.

Det indebærer to ting. Den ene er en sletning af en del af gælden. Vi har foreslået en gældsrevision for at få klarlagt, hvilken slags gæld vi har. Hvilken del, der skyldes korrupsion eller spekulative renter i fortiden og den slags ting.

Men samtidig må man beskytte de små

investorer, ligesom husholdningerne, som har brugt deres livslange opsparing på at købe statsobligationer eller værdibeviser i socialfonde, som ejer statsobligationer. Derfor siger vi, at vores program og strategi er klasseorienteret. Man er nødt til beskytte dem, der ikke har skabt krisen, og straffe dem, som gjorde det. Samtidig kræver vi en bedre ordening for tilbagebetaling af resten af gælden, på linje med aftalen for Tyskland i 1953. Det indebærer en forudsætning om vækst. De år, hvor vores land kommer ud med en positiv vækstrate, kan vi betale tilbage. De år, hvor vi er i en dyb recession, som vi har været i de sidste seks år, kan vi ikke betale.

Man behøver ikke være økonom for at forstå dette. Hvis man har recession og samtidig skal betale renter og afdrag på lån, og samtidig finde penge til at skabe

» Det, vi ønsker at forandre, er ikke møntfoden. Det er de sociale relationer og den magtbalance, som denne møntfod repræsenterer«

offentlige investeringer til jobskabelse; det er umuligt. Så vi må træffe et valg. Hvis man ønsker at redde hele Europa, så må man træffe nogle valg. Vores valg er at forsvare og foreslå en politik, som kan føre Europa ud af krisen: jobskabelse, offentlige investeringer, social kontrol med strategiske virksomheder (bankerne, energisektoren, transport osv.), og samtidig sikre en grundlæggende social service osv.

Men dette er selvfølgelig ikke nok, for vi erkender, at krisen er strukturel. Vi siger, at de europæiske traktater har ført Europa derhen, hvor vi står nu. Vi har brug for en grundlæggende ændring af traktaterne, og vi skal have en grundlæggende æn-

dring af vedtægterne for den Europæiske Centralbank, så den som en sidste udvej kan låne ud direkte til overforgældede stater til en meget lav udlånsrente, sådan som man gør nu i forhold til de private banker. Det Europæiske Venstreparti har lavet et officielt forslag om at oprette en offentlig europæisk bank for social og økologisk udvikling. Denne bank skal direkte finansiere offentlige investeringer rettet mod en økologisk holdbar udvikling og jobskabelsesprojekter til en rente på nul eller meget lav rente.

Tsipras er blevet citeret for, at »nedskæringer har ikke slået fejl, fordi de ikke er blevet gennemført, men netop fordi de blev gennemført.« Hvad er Syrizas alternativ til nedskæringer?

Som du ved, er dette første gang i vores historie, hvor vi er tvunget af samfundet selv til at have meget konkrete alternativer til »i morgen«. Det er nyt for et venstrefløjsparti i Grækenland.

Dette spørgsmål er grundlæggende. Der vil være akut behov for at finde finansiering, hvis vi danner en venstrefløjsregering. Det betyder for eksempel, at et forslag vil være at indføre en ekstraordinær skat, en akutskat på storkapitalen, de store virksomheder og de rige.

Samtidig må vi have en meget hurtig og effektiv strategi til at ændre skattesystemet i Grækenland, et skattesystem som faktisk er i modstrid med forfatningen. Den siger, at skattebetalingen i Grækenland skal være progressiv. Hver borger skal bidrage i forhold til hans/hendes formåen.

Trods dette blev den årlige beskatning af de store virksomheders profiler nedsat af den tidligere statsminister George Papandreou fra PASOK. Det er sket samtidig med, at arbejdernes lønninger og arbejdsvilkår er blevet skåret ned.

Jeg har læst en officiel analyse, som sagde, at i løbet af de sidste to år med recession er indtjeningen hos de 500 største græske virksomheder steget med 19 procent. Det viser, at noget må ændres omgående.

Så en grundlæggende målsætning er at få de rige og ikke de fattige til at betale, for de nederste og middelklassen kan ikke bidrage mere. De har mistet deres boliger, deres arbejde. I Athen kan man finde 25.000 hjemløse. Antallet af selvmord på grund af personlig tragedie er blevet skyhøj. Det viser meget klart, at vi er nødt til at gennemføre en radikalt anderledes politik med hensyn til, hvordan vi får penge i statskassen. Vi har brug for en aftale for at beskatte de store ejendomsværdier, som ejes af kirken, som er den største ejendomsbesidder i Grækenland. Vi har brug for en aftale for at beskatte de store skibsejere. De ejer den næststørste handelsflåde i verden, og de er officielt skatteunddragere på grund af 70-75 forskellige skatteundtagelser, som de nyder godt af i kraft af den tidligere regerings beslutninger.

Hvis man ikke kører frem med klasseorienterede løsninger, kan man aldrig komme ud af den tragiske forfatning, som den græske økonomi befinder sig i dag, for pengene kan ikke findes andre steder.

Ud fra de seneste meningsmålinger er Syriza det største parti. Hvornår forventer Syriza, at der kommer valg? Vil det komme før tid?

Vi er på en måde tilbage ved det første spørgsmål. Vi er ikke noget orakel. Helt seriøst, så afhænger alt i vores øjne af den sociale mobilisering og organiseringen i modstandsbevægelsen. Hvis der er folk i bevægelse, som lægger pres på regeringen, så kan udviklingen gå hurtigt. Hvis der ikke er mobiliseringer, så vil vi ikke se en hurtig udvikling, og så kan de her folk

Syriza har på det seneste tredoblet sit medlemstal, det giver et godt grundlag for at bygge en stærk organisation med lokal forankring i mange afdelinger.

blive siddende ved magten i længere tid. Jeg sagde, at officielt har vi sagt, at vores politiske mål lige nu er at vælte regeringen, men det kan kun ske gennem socialt pres. Hvornår det end sker, så vil vi være parate og gøre det klart, at vi klar til at tage vores historiske ansvar.

Til maj afholder Syriza en stiftende kongres og etablerer sig som et nyt enhedsparti med mange tendenser. Er det et Syriza, som forbereder sig på valg?

Siden valget i juni 2012 har Syrizas medlemmer været i en periode med konstant forberedelse af valg. For os betyder det at være en del af modstandsbevægelsen og ikke bare organisere valgkampagne. Det var den sociale mobilisering, som sparkede to regeringer ud og gennemtvang valg.

Det er dette, vi prøver at gennemtvinge nu. Efter at have takket 27 procent af vælgerne for at tildele Syriza et sådant stort ansvar, erklærede vi dagen efter valget, at i organisatorisk forstand var Syriza et parti for 4 procent. Vi har brug for at udvikle os selv på en måde, så vi kan opbygge et åbent, inkluderende, demokratisk, radikalt venstrefløjsparti. Ikke kun for at favne de 27 procent, som allerede har stemt på os, men også for at få en endnu større appel.

Det hænger sammen med de nye sociale alliancer, som er blevet smedet i den seneste periode. For os er det en meget stor udfordring, om vi vil eller ikke vil være i stand til at omdanne Syriza til et mere sammenhængende politisk subjekt.

Vi gennemgår en historisk periode, hvor modellen med partier med »ideologisk renhed« har slået fejl. Det står endnu mere klart efter det sidste valg, hvor den monolitiske og sekteriske holdning hos KKE førte partiet ud på et politisk og vælgermæssigt sidespor. Vi tror på politisk enhed

og enhed for sociale behov. Det er det, vi prøver at opbygge.

De første tegn i denne forberedelsesperiode er gode. Syriza har næsten tredoblet sit medlemstal siden valget. Vi er nu over

» Helt seriøst, så afhænger alt i vores øjne af den sociale mobilisering og organiseringen i modstandsbevægelsen«

30.000 og på vej til 40.000 medlemmer. Det er ikke meget stort, men det er har stor betydning. Det er det højeste medlemstal, som et venstrefløjsparti, til venstre for Socialdemokratiet, har haft i Grækenland i de sidste 20 år. Den kvalitative analyse af de nye medlemmer viser klart, at der er en bredere social grobund for at sprede den pluralistiske og radikale venstrefløjs ideer.

Dette er den grundlæggende mål for den kommende periode. Vi henvender os til folk, der kommer fra alle mulige politiske baggrunde. Vi tror på, at dette er en historisk periode, hvor vi kan møde folk, der kommer fra hele det politiske spektrum, på et grundlag, der handler om at forsvare de grundlæggende sociale behov. Selvfølgelig undtaget den yderste højrefløj.

Skridt for skridt giver det os optimisme og styrke til at fortsætte denne samlings-

proces, hvor vi omdanner Syriza frem til den stiftende kongres.

Vi har tilsvarende positive tegn i valget hos forskellige fagforeninger, hvor venstrefløjens enhedslistes, som vi prøver at stable på benene, går frem. Dette er meget vigtigt for os, fordi et af vores vigtige mål er at overbevise folk om, at den traditionelle fagforeningsmodel fra det seneste årti – med korrupsion, bureaukrati og konservatisme – må laves om.

Den eneste vej til forandring er at styrke de kræfter, som har en alternative plan for, hvad fagligt arbejde betyder i dag. Hvordan kan det for eksempel være et tilbud til de løst ansatte arbejdere, som der findes rigtig mange af i Grækenland, men som ikke er en del af fagbevægelsen?

Der er positive tegn, og vi tror, at i hele denne overgangsperiode frem til relanceringen i slutningen af maj eller starten af juni vil vi være i stand til at udvide denne indflydelse.

Interviewet blev bragt 14. december 2012 hos det australske webmagasin links, <http://links.org.au> Oversat af Bodil Olsen og Karina Skov. Forkortet af redaktionen. Læs den uforkortede udgave på www.socialistiskinformation.dk

Syrizas ledelse udfordret fra venstre

AF PANOS PETROU

Konferencen skulle gerne give en stemme for de tusinder af partiløse aktivister.

I starten af december holdt Syriza – venstrefløjs-koalitionen, som var tæt på at vinde det seneste parlamentsvalg, en konference som første skridt i en proces for at danne en mere samlet organisation.

I øjeblikket består koalitionen af en lang række venstre-organisationer, der spænder fra revolutionære socialister til radikale reformister, sammen med mange enkeltpersoner, der har meldt sig ind siden valget. Den største af de deltagende grupper er Synaspismos, som tegner sig for størstedelen af den nuværende ledelse, herunder Alexis Tsipris, formand for Syrizas parlamentsgruppe på 71 medlemmer.

Syriza holdt sin første nationale delegerede

ret-konference den 30. november-2. december. Det var det første skridt i en månedlang proces, der skal føre frem til en stiftende kongres i foråret 2013, som forhåbentlig vil træffe beslutning om at omdanne Syriza til en mere samlet politisk organisering.

Før konferencen

Syriza gennemførte op til den nationale konference en kampagne for lokale møder, som skulle danne nye afdelinger, både geografisk og på arbejdspladser, rekruttere nye medlemmer og organisere den politiske diskussion. Koalitionen har nu næsten 500 lokalafdelinger og mere end 30.000 medlemmer på landsplan.

Disse medlemmer valgte 3.000 delegerede til den nationale konference, som igen valgte en ny ledelse for koalitionen.

Så det mest positive aspekt af konferencen var disse vigtige skridt hen imod at omdanne Syriza til en masseorganisation og etablere demokratiske rettigheder og en stemme for de tusinder af partiløse aktivister, som har meldt sig ind i koalitionen og nu udgør flertal i Syriza.

Selvfølgelig var processen med at organisere og holde konferencen ikke perfekt. Der var både objektive svagheder, som kunne forventes i en proces, hvor en forholdsvis lille koalition forsøger at omdanne sig til en masseorganisation, og der var en række problematiske politiske spørgsmål.

Et eksempel var beslutningen om at tillade registrering af nye medlemmer med stemmeret, selv på selve dagen, hvor man valgte delegerede. Mange lokalafdelinger protesterede og mente, at medlemmer af

Syriza bør være aktive for at få indflydelse.

Et andet eksempel var udkastet til politisk udtalelse. Offentliggørelsen af et politisk dokument for at organisere den politiske diskussion i afdelingerne var meget vigtigt. Men forslaget blev offentliggjort meget tæt på konferencen, så der var kun lidt tid til en ordentlig debat.

Udkastet til udtalelse og debatten om Syrizas fremtid

Udkastet til politisk udtalelse var, hvad navnet antyder: et udkast. Det er en fortløbende proces, som fortsætter, og

Et tredje spørgsmål er den holdning, som nogle ledende medlemmer af Synaspismos for nylig har indtaget. Efterhånden som Syriza kommer tættere på at vinde et valg og danne regering, så vokser presset for at justere koalitionen politik i en mere »realistisk« retning.

Der har været mange tegn på, at dele af ledelsen af Synaspismos ønsker at bane vejen for en sådan ændring. Disse ledende medlemmer går ud over de uklarheder, som ligger i udkast til udtalelse. I deres offentlige optrædener og i interviews vil de fortolke den grundlæggende enighed

»Venstre-Omgruppering«. Det ene var på spørgsmålet om venstrefløjens enhed, hvor det blev sagt udtrykkeligt, at vores potentielle allierede er til venstre – specifikt Kommunistpartiet og ANTARSYA. Det andet handlede om gæld og eurozonen og slog yderligere fast, at Syriza klart afviser enhver form for afpresning fra EU om at acceptere nedskæringer.

Konferencen og afstemningerne

Ledelsen af Synaspismos forsøgte at afværge den politiske diskussion – for at undgå en åben debat om de kontro-

» Koalitionsregeringen står over for alvorlige problemer, og hvis et valg bliver udskrevet, kan Syriza komme til at stå i spidsen for en regering, inden den stiftende kongres i foråret«

som fungerede som udgangspunkt for en politisk debat, der vil fortsætte frem til den stiftende kongres i Syriza.

Udkastet var meget bredt og tvetydigt og har medtaget alle de forskellige holdninger, som findes i Syriza. I betragtning af graden af enighed mellem de forskellige kræfter i Syriza, kunne dette forventes. Men samtidig er der nogle vigtige og preserende grunde til at afklare nogle særlige spørgsmål i dag.

Et sådant særligt spørgsmål er den periode, vi har lige nu. Koalitionsregeringen står over for alvorlige problemer, og hvis et valg bliver udskrevet, kan Syriza komme til at stå i spidsen for en regering, inden den stiftende kongres i foråret.

Et andet presserende spørgsmål skyldes, at situationen er så alvorlig i Grækenland. Der er nogle problemer, hvor det er et spørgsmål om liv eller død, både for Syriza og venstrefløjen som helhed, og for arbejderklassen. Så vi er nødt til at være ubøjelige på nogle afgørende valg, som skal træffes snart.

om, hvad der forener Syriza, for at dreje politikken til højre eller endda gå imod dette enhedsgrundlag.

Af disse grunde besluttede nogle kræfter i Syriza at føre den politiske debat offentligt, med henblik på at behandle disse stridsspørgsmål og insistere på, at Syrizas medlemmer skal være på vagt i forsvaret for koalitionen over for det potentielle pres for at moderere sin politik.

Således offentliggjorde tre venstreorienterede grupper inden for Syriza – Internationalistisk Arbejder-Venstre (DEA), Kokkino (som betyder »Rød«) og Antikapitalistisk Politisk Gruppe (APO) – en fælles erklæring, som understreger de vigtigste spørgsmål, der skal afklares (se engelsk oversættelse af erklæringen her: <http://socialistworker.org/2012/12/19/debating-the-future-in-greece>)

Der var andre bidrag til debatten. For eksempel var der to ændringsforslag fra »Venstre-Strømningen« i Synaspismos, den største mindretalstendens i partiet, og en mindre tendens kendt som

versielle spørgsmål nævnt ovenfor. De politiske forskelle kom derfor hovedsageligt til udtryk i valget til den nye ledelse af Syriza.

Der var to forskellige kandidatlistes, med en regel om, at de delegerede kunne vælge en liste, men alligevel stemme for et begrænset antal kandidater på den anden liste.

Delegerede, der repræsenterer flertallet i Synaspismos, dvs. støtter den nuværende ledelse og Alexis Tsipras, allierede sig med repræsentanter for andre strømninger i Syriza, blandt andet Grækenlands Kommunistiske Organisation (KOE, en maoistisk gruppe), Fornyer-Kommunistisk Økologisk Venstre (AKOA, venstrefløjs-eurokommunister), libertære kommunister fra den Radikale Venstrefløjsgruppe Roza og grupper af tidligere PASOK-medlemmer, der har tilsluttet sig Syriza.

Disse kræfter gik sammen om »enhedslisten«. Denne alliance støttede udkastet til udtalelse uden ændringer og havde

generelt den holdning, at Syriza er på ret kurs, og at der ikke eksisterer alvorlige uoverensstemmelser på nuværende tidspunkt. De fik 75 procent af stemmerne.

»Venstre-Strømningen« og »Venstre-Omgruppering« gik sammen med DEA, Kokkino og APO om »venstreplatformen« og fik 25 procent af stemmerne.

- Syriza skal stå for at bekæmpe nedskæringer med alle nødvendige midler – og sætte arbejdernes behov før de »realistiske« forslag om at tilfredsstille kapitalismens behov.

Dannelsen af venstreplatformen var en vigtig begivenhed på konferencen.

der er en synlig og stærk venstreorienteret modstand mod ethvert forsøg på en højredrejning af Syriza – en modstand, de kunne gøre stærkere ved at tilslutte sig.

Status på konferencen

De 25 procent af stemmerne til Venstreplatformen var et meget positivt udgangspunkt

Der hviler et vældigt pres på Syriza's ledelse med Alexis Tsipris (midt i billedet) i spidsen for at justere linjen i en mere »realistisk« retning.

Venstreplatformen byggede på enighed om en række vigtige spørgsmål, som er beskrevet i de ovennævnte dokumenter. Jeg vil opsummere de vigtigste punkter i venstreplatformen således:

- Syriza skal fortsat forpligte sig på en »venstreregning«, med appel om samarbejde til det kommunistiske parti og ANTARSYA.
- Koalitionen bør kun acceptere en »venstreregning« og bør udelukke støtte til enhver koalitionsregning, der omfatter borgerlige partier.
- Koalitionen skal fortsat stå for et umiddelbart stop for afbetalingerne på gælden og ikke acceptere et eneste offer af hensyn til euroen.

Den gjorde hævde på retten til at udtrykke forskellige synspunkter indenfor Syriza og diskutere dem åbent blandt medlemmer, sympatisører og vælgere, i modsætning til det seneste pres for at nedtone den interne kritik – en fælde, som mange velmenende kammerater faldt i under konferencen.

Venstreplatformen sendte også et budskab om, at enhver højredrejning eller ændring af Syrizas politik vil blive mødt med alvorlig intern modstand. Dette budskab havde flere målgrupper: de ledende medlemmer af Synaspismos, der ønsker at justere koalitionsprogrammet; folk fra den herskende klasse, som ønsker at tæmme Syriza; og kammeraterne i Kommunistpartiet og ANTARSYA, for at vise dem, at

for at åbne en seriøs debat i Syriza om, hvilken vej koalitionen skal udvikle sig.

For at kunne vurdere konferencens resultater skal vi huske, at de 75 procent til »enhedslisten« ikke udgør en homogen blok. Mens Venstreplatformen forsøgte at udtrykke behovet for en synlig venstrefløj i Syriza, betyder det ikke, at det flertal, der stemte anderledes, over én kam udgør en højrefløj i koalitionen.

»Enhedslisten« omfattede en meget bred vifte af kræfter, fra de mest moderate medlemmer af Synaspismos, der presser på for at justere Syrizas program i retning af »realisme«, til meget radikale venstreorienterede kammerater, som måske har tænkt, at den bedste måde at påvirke Syriza var at argumentere for

deres holdninger inden for rammerne af flertallet, eller som prioriterede behovet for, at koalitionen fremstår »samlet«.

Dertil kommer, at flere fra flertallet forsøgte at appellere til de menige medlemmers ønske om enhed og den generelt optimistiske stemning på denne første konference, med det formål at præsentere Venstreplatformen som nogle »splittelsesmagere«, der ønskede diskussion uden nogen grund. Dette gjorde det sværere for mange delegerede at støtte Venstreplatformen, uanset hvor meget de var enige med dens holdninger.

på de vigtige spørgsmål, vi står overfor, og få en offentlig debat om dem. Fremtiden for Syriza er stadig et åbent spørgsmål.

Hvad nu?

Dannelsen af Venstreplatformen og indsatsen fra dens medlemmer for at starte den politiske debat etablerede nogle vigtige principper for Syriza. Det fastlagde nogle spilleregler for, hvordan en mere samlet koalition kan fungere – specifikt retten til om nødvendigt at kritisere ledelsen af Syriza, og offentligt at udtrykke og forsvare de politiske

forsøg på at moderere Syrizas program og dreje koalition til højre.

En af vores vigtigste opgaver er at organisere disse kræfter, engagere dem i sociale kampe og koordinere dem til at have en politisk stemme. Dette kan vise sig at være et yderst værdifuldt bidrag til at stoppe mediebaronernes drømme om et Syriza, der kapitulerer og affinder sig med mådehold i fremtiden.

Vores organisation DEA har kæmpet for dette i mange år nu, og vi vil fortsætte med at gøre det, sammen med de kammerater, som er enige i det udspil, vi lavede

» Venstreplatformen sendte også et budskab om, at enhver højredrejning eller ændring af Syrizas politik vil blive mødt med alvorlig intern modstand«

En indikation af dette kom i afstemningen om ændringsforslagene fra Venstre-Strømningen, som blev støttet af Venstreplatformen. Begge blev stemt ned, men stemmetallet viste, at platformens ideer ikke er begrænset til en opbakning på kun 25 procent. Ændringsforslaget, som insisterede på en »venstreregning«, og at enhed bør søges med kræfter som Kommunistpartiet og ANTARSYA, fik opbakning fra næsten 40 procent af de delegerede. Ændringsforslaget om gælden og eurozonen var kun nogle få stemmer fra at blive vedtaget. Og det skete på trods af det polariserede klima mod »splittelsesmagere« fra Venstreplatformen.

Det står således klart, at hverken konferencen som helhed, eller de 75 procent af delegerede, som støttede »enhedslisten«, gav mandat til ledelsen af Synaspismos om at dreje Syriza i en mere moderat retning. Tværtimod trak de fleste indlæg klart i en venstreorienteret retning.

Men dette mindsker ikke betydningen af Venstreplatformens indsats for at fokusere

forskelle, der findes i koalitionen, på en organiseret måde, via strømninger, blokke, kandidatlistor og så videre. Venstreplatformen har også tydeliggjort, at der findes en organiseret kraft til venstre, som vil modvirke ethvert forsøg på at dreje Syriza til højre.

Debatten omkring de valg, Syriza må træffe, skal nu fortsætte på lokalt plan, blandt medlemmerne af Syriza. Og vigtigst af alt, skal denne debat defineres af arbejderklassens klassekamp og inddragelse af Syriza-aktivister i denne. Den levende puls i modstandsbevægelsen er den vigtigste allierede, vi kan få i kampen for at udstikke en kurs for Syriza, som det er blevet bevist mange gange tidligere.

Sammen med denne eksterne faktor, må der være en bevidst og løbende strategi blandt de Syriza-medlemmer, der støttede Venstreplatformen. På konferencen blev det gjort klart, at der findes kræfter, og antallet overstiger langt dem, der åbent støttede Venstreplatformen i afstemningerne – som vil modvirke ethvert

med Kokkino og APO, sammen med dem, vi dannede Venstreplatformen med, og sammen med alle kammerater, som er villig til at kæmpe for et reelt arbejderklassealternativ til kapitalismens krise.

Vejen frem bliver ikke let, men det står klart, at fremtiden for den græske venstrefløj og for klassekampen i Grækenland vil blive formet afgørende af den retning, som Syriza udvikler sig. Kampen om den retning er en kamp, som ingen bør afholde sig fra.

Panos Petrou er ledende medlem af Internationalistisk Arbejder-Venstre (DEA), som er en af de grupper, der var med til at stifte Syriza i 2004.

Oversat fra Socialist Worker, <http://socialist-worker.org> (USA) af Karina Skov.

Kun bevægelse kan standse regeringens højreskred

AF SAP'S LANDSLEDELSE

Den 28. februar 2013 blev den sidste mulighed for at have illusioner om, at S-R-SF regeringen vil gøre op med VK-regeringens asociale politik, fjernet. Det står nu klart for enhver, at regeringen ikke vil føre en solidarisk politik til gavn for arbejderklassen og folk på overførselsindkomst.

Regeringen tog endnu et kæmpe skridt til højre med sit udspil til en samlet reformpakke bestående af forringelse af kontanthjælpen, forringelse af SU'en, forringelse af kommunernes økonomi i 2014 og krydret med store gaver til erhvervslivet i Vækstplan DK.

Linjen i reformpakken er klar: Virksomhederne og aktionærerne skal behages; lønmodtagere og folk på overførselsindkomst skal betale for gaverne til erhvervslivet. Alle tre reformer er rendyrket borgerlige politik uden et figenblad af social profil.

Vækstplan DK smadrer den sidste rest af tro på, at S-SF vil gennemføre noget, der minder om de positive elementer i Fair Forandring. Og ideen om jobskabelse ligner et fatamorgana på den anden side af den kapitalistiske markedsøkonomis ligevægt i 2020. Vækstplan DK's netto-effekt på beskæftigelsen er ca. 1.000 personer.

Som lidt sukker på pillen har regeringen præsenteret en investeringsplan for kollektiv trafik. Men én milliard kroner om året til et godt formål, kan langt fra opveje resten af ugens hærgen.

Mange, som har støttet regeringen, er med rette vrede og skuffede. De føler sig afmægtige overfor en regering, der tilsyneladende ikke lytter til opråb fra virkeligheden. Det har fået dele af baglandet hos både Socialdemokratiet og Socialistisk Folkeparti til at sige fra. Det eneste alternativ på venstrefløj er Enhedslisten, som da også vokser dramatisk i den

første meningsmåling efter offentliggørelsen af Vækstplanen.

Men frustrationerne gør også, at mange vælgere og aktivister drager en magtesløs konsekvens. Mange mener, at Enhedslisten via Folketinget skal vælte regeringen, at Enhedslistens folketingsgruppe skal tvinge regeringen fra magten med et mistillidsvotum.

Denne afmagt er fuldt forståelig. Men lige så forståelig som afmagten er, lige så forkert vil det være at gøre "EL skal vælte regeringen" til en løsning på noget som helst. Det er nogenlunde lige så håbløs en illusion som den modsatte: At folketingsgruppen kan lokke eller tvinge regeringen til at føre en anden politik ved et tilstrækkelig dygtigt eller taktisk snedigt stykke arbejde bag Christiansborgs tykke mure.

Vi opnår ingen fremskridt i klassekampen ved at få en VKO-regering tilbage til magten. Tværtimod vil denne blok vende styrket tilbage med mulighed for at gennemføre en endnu skrapere politik end den, den gennemførte sidst, den var ved magten. Det vil blive endnu sværere at mobilisere til kamp mod en regering, der lige har fået et massivt flertal ved valget, og som ikke er konfronteret med et troværdigt parlamentarisk alternativ.

Samtidig vil det svække – ikke styrke – vores muligheder for at vinde større dele af S og SF for fælles kamp, for pres på deres egne ledere (eller for at skifte parti), fordi Enhedslisten vil stå med ansvaret for at bringe VKO tilbage, ikke deres egne partiledelser.

Det eneste positive resultat af at vælte regeringen og et efterfølgende valg i den aktuelle situation vil være en større Enhedsliste-folketingsgruppe, men den vil kunne gøre endnu mindre end i dag. Og det vil fremstå ekstrem partigoistisk, hvis vi vælter regeringen med de borgerlige

bare for at få flere folketingsmedlemmer.

Det er naturligvis vigtigt, at folketingsgruppens offensivt bakker op om enhver spirende bevægelse, og at Enhedslisten konsekvent afviser at tage den mindste smule medansvar for den dybt borgerlige politik, som regeringen fører. Det skal stå lysende klart, at vi ikke er støtteparti for en regering, der fører den slags politik. Heller ikke i finanslovsforhandlinger, og heller ikke, hvis konsekvensen bliver, at regeringen vælter sig selv.

Men Enhedslisten må være med til at gøre op med den passiviserende opfattelse af, at befolkningen først og fremmest skal være tilhørere og kommentatorer til folketingspolitikernes handlinger, som er så udbredt i samfundet. I stedet må venstrefløj være med til at kanalisere frustrationerne over regeringen ud i handling. Skuffelsen skal vendes til vrede og bruges til at skabe bevægelse.

Den bedste måde at opbygge et pres på regeringstoppen er stadig ved at fremføre kritikken af dens asociale politik over for baglandet i S og SF.

Samtidig er det bydende nødvendigt at mobilisere de protester, som faglige organisationer lige nu omsætter i annoncekampagner mv., til organisering på græsrodsniveau. Der må laves protester, debattmøder, happenings og meget andet for at give utilfredsheden et tydeligt udtryk.

De studerende er gået i front med en demonstration mod forringelserne af SU'en d. 28. februar. Det var et bredt initiativ, som mobiliserede tusinder af unge mennesker. Initiativer som dette må følges op af andre.

Forhåbentlig vil demonstrationen blive et afsæt for en mere samlet markering af utilfredsheden på tværs af studerende og fagbevægelsen.

Demonstrationen, arrangeret af ini-

De studerende er gået i front med en demonstration mod forringelserne af SU'en den 28. februar. Det var et bredt initiativ, som mobiliserede tusinder af unge mennesker.

tiativet "Solidaritet eller Frit Fald" den 13. marts, er den næste oplagte mulighed for at knytte bånd på tværs af utilfredse grupper.

Folkeskolelærerne er det næste mål for regeringens nyliberale offensiv mod arbejderklassens løn- og arbejdsforhold og ikke mindst mod kollektive rettigheder, sikret gennem overenskomster. En bred folkelig solidaritet med folkeskolelærerne

vil ikke bare støtte en vigtig overenskomst-kamp, men også være et direkte angreb på regeringen, der er i åbent ledtog med Kommunernes Landsforening.

Opgaven for socialister er at kaste kræfterne ind i:

- SU kampen
- arbejdsløshedskampen, og
- kampen omkring lærernes overenskomst

Det er her, der er bevægelse, og der er her, der er organiseringer, som kan mobilisere deres bagland. Derfor er det her, kampen starter. Samtidig skal Enhedslisten være klar til de protester der ulmer på andre områder og måske bryder ud.

SAP's Landsledelse, 2. marts 2013

BLOKADE mod under betaling

AF JØRGEN HOLST

Tirsdag den 12. februar ophævede byggefagenes fagforeninger i Roskilde deres blokade og sympatikonflikt mod underbetaling af udenlandske arbejdere på ombygningen af et stort forbrændingsanlæg i byen. Efter seks dages aktion accepterede underentreprenøren løn efter dansk overenskomst.

Blokaden mod det 1,3 mia. kroner store fælleskommunale byggeprojekt Kara startede onsdag den 6. februar, fordi der stadig ikke var aftalt overenskomstmæssige arbejdsvilkår for 10 polske arbejdere. Flere andre entreprenører havde i perioden forinden omsider fået forholdene bragt i orden. Den sørgelige sandhed er nemlig, at selv om arbejderpartierne i Roskilde har flertal i byrådet, og selvom formanden for Karas bestyrelse som bygherre er socialdemokraten Torben Jørgensen, så har forholdene på denne store arbejdsplads langt fra været i orden.

Samme Torben Jørgensen er også formand for LO-Roskilde og skulle dermed være bekendt med, at kampen mod social løndumping er en af fagbevægelsens hovedprioriteter i disse år. Men alligevel har bygherren og kommunen groft svigtet deres tilsynsansvar. Man troede måske, at man havde gjort det godt nok ved at kræve ILO-konvention 94 overholdt, men man havde blandt andet glemt at kontrollere, at også underentreprenører overholdt gældende regler. Det medførte, ud over grov løndumping fra flere udenlandske medarbejdere, at mange arbejdsmiljøregler slet ikke blev overholdt, hvilket har medført omkring 70 påbud fra Arbejdstilsynet.

Kara/Noverens direktør Torkil Jørgensen burde være presset til at fyre de

virksomheder, der ikke overholder de påkrævede danske løn- og arbejdsforhold, eller tilbageholde deres betaling, indtil de ville tegne danske overenskomster. Med lønninger ned til 55-60 kr./timen og 70 påbud fra Arbejdstilsynet, burde der være nok at tage fat på.

Selv om byggepladsen ved Kara har mange indgange, som det kunne være vanskeligt at dække fuldstændigt hele dagen, så var blokaden nærmest 100 procent effektiv. I de blot 5 konflikt-

arbejdsdage var normalt arbejde standset på arbejdspladsen, bortset fra 4 mand, der gik og sikrede bygninger og inventar mod oversvømmelse og lignende.

Enhedslisten støttede

Byggefagene i Roskilde havde meget fornuftigt inviteret alle, der kunne støtte sympatiblokaden, til at møde op om morgenen ved byggepladsen. Mange medlemmer af Enhedslisten og SUF i Roskilde mødte frem fra første til sidste dag. Begge Enhedslistens byrådsmedlemmer deltog i kortere eller længere perioder som blokadevagter, og Christian Juhl tog en morgen fra Christiansborg til Roskilde, hvor han bl.a. var inviteret for at holde tale. Også Rosa Lund var med på blo-

Deltagere foran blokaden. Til højre den lokale byrådspolitiker og LO-formand, socialdemokraten Torben Jørgensen. Han er både formand for kommunens miljø- og teknikutvalg og formand for Karas bestyrelse og dermed bygherre.

kaden en dag. Enhedslisten havde også flere læserbreve i lokalpressen under de 5 dages konflikt.

Også enkelte medlemmer fra DSU deltog, men ellers var ingen andre af de såkaldte arbejderpartier med eller støttede offentligt op om konflikten. Det fik 3F til at skrive følgende på sin hjemmeside, efter konflikten var vundet:

»Også en stor tak til de mange af vores politiske venner fra Enhedslisten, som viste stor vilje til at agere som et sandt arbejderparti, ved personlig fremmøde til støtte af den arbejdskamp, de faglige organisationer havde indledt.«

Under konflikten var der også masser af opbakning fra forbikørende arbejdere og små håndværksmestre, som hilste og bød på kaffe for at støtte fagbevægelsens kamp med at forsvare tilkæmpede løn og arbejdsforhold mod ublu konkurrence fra udenlandske firmaer, der direkte indkalkulerer underbetaling af arbejderne, dårlige sikkerhedsforanstaltninger og manglende moms- og skatteafregning for at vinde entrepriser i Danmark.

Der er ingen tvivl om, at fagbevægelsen i Danmark godt kan vende den negative udvikling, hvis den bliver mere aktiv. Ved denne sejr i Roskilde blev der tegnet en række nye overenskomster med underentreprenører, og hovedentreprenøren har garanteret, at fagforeningerne fremover hver måned får dokumentation for, at arbejdsforholdene er i orden.

Nye krav

Enhedslisten Roskilde har efter konflikten rejst krav i Roskilde byråd om anvendelse af kædeansvar for alle entreprenø-

rer ved kommende offentlige byggerier, hvilket har fået opbakning fra samtlige partier – det er jo valgår !

Men derudover må vi kræve øget adgang for fagbevægelsen til alle fremtidige arbejdspladser, samt dokumentation for, at alle ansatte medarbejdere sikres ordentlige løn- og arbejdsforhold. En diskussion om de danske mindstelønninger er også påkrævet. For jo højere de danske reelle lønninger ligger over de overenskomstfaste mindstelønninger, jo flere udenlandske arbejdere vil der selvfølgelig komme på de danske arbejdspladser, selv hvis det skulle lykkes at sikre danske mindstelønkrav overholdt.

Samtidig er det en rigtig god ide at udpege medarbejdere i fagforeninger, som tager rundt på arbejdspladserne og

snakker med folkene på virksomhederne, om det ikke kunne være en ide at organisere sig. Det er også en god ide at tage en snak med dem, der måtte have lyst til at melde sig ud, så man kan løse eventuelle små problemer, uden en udmeldelse. Dansk Metal i Roskilde har lige ansat en sådan »organizer«, som allerede på den første måned lykkedes med at vende strømmen af udmeldelser til en pæn medlemsfremgang.

Denne vigtige sejr for byggefagene i Roskilde, med aktiv kamp for medlemmernes løn og arbejdsforhold, viser vejen frem for dansk fagbevægelse, hvis de vil vende nedturen.

Lokale SUF-medlemmer deltog i blokaden

Internationale Noter

ESTLAND

Gratis busser i Tallinn

Siden 1. januar 2013 kan indbyggerne i Tallinn, Estlands hovedstad med et indbyggertal på 420.000, køre gratis med bus, letbane eller sporvogn.

Tallinn er den første europæiske hovedstad, som indfører gratis kollektiv transport. Er man ikke bosiddende i byen, skal man dog stadig betale, enten ved at købe et rejsekort, som skal »fyldes op«, eller købe en billet fra chaufføren.

Tallinns borgmester, Edgar Savisaar, havde brug for at styrke sin popularitet. Han er leder af Centerpartiet, som er i opposition til det regerende nyliberale Reformparti. Overskuddet fra billetsalget dækkede alligevel kun en tredjedel af udgifterne til transportsystemet. Og en meningsmåling fra foråret 2012 viste, at 75 procent af hovedstadens indbyggere ønskede gratis transport.

Succesen kom umiddelbart. Byrådet var nødt til at indsætte ekstra busser fra den 9. januar for at klare det stigende antal passagerer. Biltrafikken mindskede, og dermed mængden af køer og forurening. Den årlige merudgift på 12,4 millioner euro, som tidligere kom ind fra

Nu er den kollektive bustransport gratis i Tallinn, dog kun for de lokale

billetsalget, betyder kun en udvidelse på 2,5 procent af kommunens årsbudget.

Edgar Savisaar, som var premierminister, da Estland blev selvstændigt, og som førte landet ind på en kapitalistisk kurs, har således sikret sin popularitet i den by, han sidder i spidsen for. Han håber, at Tallinn vil få titel som »Europas grønne hovedstad«, og at det vil hjælpe hans videre politiske karriere. Han er hverken antikapitalist eller økosocialist. Men samtidig har han åbnet en sprække i den dominerende ideologi, som andre kan udnytte til at udbrede kravet om gratis transport alle andre steder.

Fra International Viewpoint

Guantanamo

Sultestrejke breder sig

Myndigheder på Guantanamo indrømmede den 25. marts, at flere fanger har sluttet sig til sultestrejken i den amerikanske fangebase. Ifølge kaptajn Robert Durand nægtede 28 fanger at spise, 7 flere end ugen før. Militærmyndighederne tvangsfodrer 10 fanger for at forhindre alvorligt væggtab, sagde han.

Men fangernes advokater, som har besøgt fængslet, siger, at sultestrejken er mere omfattende og omfatter de fleste af de 166 fanger i lejren, og at nogle har lidt et alvorligt væggtab.

Sultestrejken begyndte den 6. februar i protest mod mere indgribende undersøgelser af fangernes celler samt den fortsatte tilbageholdelse uden anklager. Over halvdelen af de 166 fanger er blevet godkendt til løsladelse af Obama-administration. Obama underskrev 1 januar 2009 en ordre om at lukke fangelejren inden for et år

Island

Nyt revolutionært parti

Et nyt revolutionært marxistisk parti blev stiftet i Island den 13. januar 2013. Det hedder: Alþýðufylkingin, navnet kan oversættes til: Almuefronten.

Partiet må ses som et alternativ til De Venstregrønne (VG), som sidder i regering sammen med socialdemokraterne. VG, som må betragtes som et søsterparti til SF kritiseres bl.a. for ikke at have socialisme i programmet. Et andet kritikpunkt er at VG er gået med til at støtte Islands ansøgning om EU-medlemskab.

Det er i denne situation, at det nye revolutionære parti, Almuefronten, er blevet dannet. Det nye parti vil stille op til det næste parlamentsvalg, som finder sted 27. april 2013.

Nogle af de væsentligste punkter i Almuefrontens program er:

AF er betingelsesløst modstander af Islands medlemskab af EU, NATO og andre imperialistiske sammenslutninger. AF er imod uhemmet indførsel af kapital til landet og enhver indskrænkning af folkets suverænitet. Ligeledes støtter AF andre folks kamp for deres suverænitet

Sultestrejken breder sig

og imod enhver slags udbytning og undertrykkelse. Island skal arbejde for fred og retfærdighed internationalt.

AF går ind for lighed i samfundet, uanset køn, race, seksuel orientering, bopæl og social stilling i øvrigt. Dette kræver en omfattende socialisering af det økonomiske system. Dermed menes ikke bare statsdrift og andet socialt ejerskab af produktionsmidlerne. Almuens vel er i centrum, denne drift skal underkastes demokratiske bestemmelser, og ingen skal kunne profitere på den.

Det er af afgørende betydning, at alt finansvæsen bliver socialt, så det ikke længere suger en stor del af goder fra økonomien til fordel for en minoritet. Derved skabes råderum til at genoprette velfærden og sikre, at værdierne går til dem, der skaber dem ved deres arbejde.

Sundhedssystemet og uddannelsessystemet skal være offentligt og gratis.

Kvoter i fiskefangsten skal omfordeles, så alle naturressourcer bliver nationalt fællesej.

Privat virksomhed kan tillades, hvor det ikke drejer sig om samfundets fundamentale drift.

Læs mere på www.socialistiskinformation.dk/side.php?id=1092

Demonstranter for fuld musik foran EU-parlamentets bygning

Belgien

Demonstration for en anden EU-landbrugspolitik

En gruppe økologiske landmænd, miljø- og dyreværnsaktivister samt forbrugere dannede en menneskekæde foran Europa-Parlamentets bygning i Bruxelles, mandag den 11. marts.

Anledningen var forhandlingerne i parlamentet om reformen af EU's landbrugspolitik, hvor demonstranterne mente at der er brug for en helt anden grøn kurs end de forslag, der er fremlagt bl.a. fra parlamentets landbrugsudvalg.

I en pressemeddelelse fra den arrangerende organisation ARC2020 hedder det: »De fleste af de 50 milliarder Euro, som de europæiske skatteydere betaler til den fælles landbrugspolitik, ender i lommerne på agri-industrien og store jordejere, i stedet for at blive brugt på støtte til de landmænd og lokalsamfund som producerer sunde fødevarer, beskytter miljøet og holder landdistrikterne i live«.

En del af kritikken går også på at parlamentet vil gøre det muligt for de enkelte lande at bruge nogle af de penge, der er beregnet til at støtte udvikling af landdi-

strikterne, til i stedet at øge den generelle hektarstøtte til alle landmænd.

Læs mere på ARC2020's hjemmeside: www.arc2020.eu

Polen

Gult kort til regeringen

Op mod 100.000 arbejdere nedlagde arbejdet i Polen den 26. marts for at kræve bedre jobsikkerhed, bedre pensioner, hjælp til landets kulindustri og stop for nedskæringer på sundhed og uddannelse.

Firetimers-protesten i regionen Schlesien (ved Katowice) var anført af fagforbundet Solidaritet, som kaldte strejken »et gult kort til regeringen, som har ydmyget arbejderne i seks år«. Økonominister Janusz Piechocinski sagde, at fagforeningens krav var »uacceptable«.

Arbejdere på stålværker, miner og elværker deltog i strejken, transporten gik langsomt i stå fra klokken 8 om morgenen, og på 20 hospitaler gennemførte man en arbejd-efter-reglerne-aktion.

Forslaget til ny lov vil blandt andet øge brugen af løsarbejderkontrakter, begrænse arbejdernes rettigheder og skære i overtidsbetalingen.

Op mod 100.000 deltog i strejken mod den regerings politik

Bureaukratisk kapitalistisk?

AF TERRY CONWAY

Au Loong Yu, forfatter til bogen *China's Rise, Strength and Fragility*, forklarer, hvorfor han kalder den kinesiske magtelite bureaukratisk kapitalistisk, og hvordan arbejdernes modstand vokser i den kinesiske industri.

Terry Conway (TC): Kan du forklare, hvorfor du har udviklet begrebet bureaukratisk kapitalisme til at beskrive vore dages Kina, og hvad du mener med det?

ALY: Det var ikke mig, der opfandt begrebet. Det blev første gang brugt ironisk af det kinesiske kommunistparti (KKP) i 40'erne til at beskrive den form for kapitalisme, som Guomindang [det borgerlige parti, som styrede Kina før Mao, o.a.] havde skabt under sit styre.

Maurice Meisner definerer bureaukratisk kapitalisme i sin bog *The Deng Xiaoping Era – an Inquiry into the Fate of Chinese Socialism 1978-994*. Det er et begreb for brugen af politisk magt til personlig økonomisk vinding gennem kapitalistiske eller nærmest-kapitalistiske metoder eller aktiviteter. Han tilføjer, at selvom dette ikke er noget historisk nyt, så er den kinesiske version mere fremtrædende end de andre tilfælde.

Jeg vil også sige, at de kinesiske bureaukrater på alle niveauer af landets styre i dag driver virksomheder, profiterer af dem og sjældent bliver retsforfulgt, fordi bureaukratiet fuldstændig har monopoliseret statsmagten, og det sætter dem i stand til at hæve sig over alle klasser. Man kunne sågar sige, at bureaukratiet har privatiseret staten.

Marx bemærkede engang, at bureaukratiet opfatter staten som sin private ejend-

dom. Hvor Marx anså dette for at være en indbygget tendens i bureaukratiet, er det kun i vore dages Kina, at den er blevet fuldt udviklet. Fuldstændig uhindret er dette bureaukрати nu blevet totalt borgerliggjort.

Et aktuelt eksempel er selskabet Chongqing Security Group, som blev grundlagt af Chongqings politistyrke (der blev ledet af Wang Lijun, indtil han blev anholdt efter sit forsøg på at flygte fra et komplot af den tidligere leder Bo Xilai, ved at hoppe af via den amerikanske ambassade) og drives af dets ledende funktionærer. Denne virksomhed søgte for nylig om at blive noteret som virksomhed i Kina på trods af forbuddet mod, at politiafdelinger driver sikkerhedsvirksomhed.

Det, der har sat socialismen i miskredit i Kina, er det faktum, at KKP som lavede revolution mod Guomindangs bureaukratiske kapitalisme, endte med at tilslutte sig denne. Det er ret almindeligt i vore dage at fortolke begrebet revolution i dens oprindelige betydning: noget, der bevæger sig i et kredsløb, og derfor altid vender tilbage til sit udgangspunkt. Faktisk betyder det oprindelige kinesiske begreb for revolution (geming) et mandat fra Himlen til et nyt dynasti, og derfor antyder det også, at der blot er tale om en udskiftning af lederne, men ikke selve dynastiets sociale orden – faktisk er gemings mission netop at genskabe dynastisk fred. Mange intellektuelle ser simpelthen revolutionen

i 1949 i det lys og argumenterer derfor imod idéen om en revolution.

Jeg er ikke enig i, at revolutionen i 1949 kan fortolkes på den måde. Selv om bureaukratisk socialisme er blevet bragt tilbage af KKP, som engang udryddede den, er nogle af revolutionens frugter stadig stort set intakte. For eksempel nationens uafhængighed og bøndernes kollektiveje af jorden. Der er flere og flere alvorlige forsøg på at underminere det sidstnævnte, ved at lokale magthavere eller deres kumpaner overtager jordbesiddelser, men bønderne gør også brug af deres konstitutionelle rettigheder for at forsvare disse jorde.

Den halsbrækkende hurtigt gennemførte industrialisering sat i gang af KKP moderniserer også de økonomiske og sociale strukturer grundlæggende. Det giver ironisk nok også næring til de sociale kræfter, som i sidste ende udfordrer de foregående tusind års tradition for despoti. Bureaukratisk kapitalisme gør det muligt for bureaukratiet at plyndre landet i en helt forfærdelig grad, men skaber samtidig en ny arbejderklasse af udvandrede bønder, og skaber potentiale for, at sociale kræfter som bønderne og de studerende bringes sammen og gør fælles sag mod bureaukratiet.

TC: Kan du fortælle læserne hvilken rolle KKP har spillet i genindførelsen af

kapitalismen i Kina, og hvordan partiet har nydt godt af dette?

ALY: De øverste ledere i bureaukratiet har gjort et bevidst valg om at genindføre kapitalismen. Deng Xiaoping følte sig allerede frem, da han i 1984 underskrev en aftale med Storbritannien om Hong Kong, hvor den fri kapitalisme ville blive videreført i 50 år efter overdragelsen til Kina – i total modstrid med socialistiske principper, selvfølgelig.

Senere kom der meldinger om, at han mente, at kapitalismen i Hong Kong skulle have lov til at fortsætte ud over den afsatte tidsramme.

I 1987 sagde han til en afrikansk delegation »Følg ikke socialismen. Gør alt, hvad I kan for at få økonomien til at vokse.« Da han efterfølgende slog ned på demokratibevægelsen i 1989, markerede det, at hans parti på helt afgørende vis og kvalitativt set havde omdannet sig til et kapitalistisk parti.

Til gengæld er det fuldstændig utroværdigt, når nogle maoister forsøger at lægge al skylden over på Deng Xiaoping alene. Det faktum, at Deng Xiaoping ikke mødte nogen betydelig modstand men tværtimod fik entusiastiske tilbagemeldinger fra bureaukratiet, viser, at han bare gjorde det, de gerne ville have.

Selv i Maos æra, da bureaukratiet var stærkt anti-kapitalistisk, var det i høj grad

» Det, der har sat socialismen i miskredit i Kina, er det faktum, at KKP som lavede revolution mod Guomindangs bureaukratiske kapitalisme, endte med at tilslutte sig denne«

Kollektivbønder med deres nye traktorer i 1958. Nogle af revolutionens frugter er stadig stort set intakte som f.eks bøndernes kollektiveje af jorden.

privilegeret som en ledende elite. De monopoliserede retten til at distribuere det samfundsmæssige overskud ved at monopolisere statsdriften. Som alle andre ledende eliter var de aldrig tilfredse med deres løn – som var ti til tredive gange større end en almindelig arbejders – og ønskede altid at tilegne sig stadig mere af det samfundsmæssige overskud. Deres grundlæggende interesse lå i at genindføre privat ejendomsret snarere end at være trofaste tjenere for det offentlige og forsvare fællesje for evigt.

Sidst i 1980'erne skabte en prisreform de såkaldte guandao – eller funktionærer, som deltog i spekulation. Samtidig igangsatte næsten alle ministerier forskellige virksomheder for at tjene penge. Bureaukratiet var begyndt at forvandle sig til kapitalister. Det gjorde folk rasende, og de rejste sig i protest mod regeringen i 1989. Men KKP slog ned på enhver modstand mod kapitalistisk reform, og dette alene er tilstrækkeligt bevis for, at KKP på afgørende vis havde forvandlet sig fra et antikapitalistisk parti til et parti, der tilsluttede sig kapitalismen.

Deng Xiaopings berømte rejse i 1992 til den sydlige del af landet betød, at KKP igen havde taget endnu et stort skridt i retning af fuld integration med den globale kapitalisme. For at denne udvikling kunne lykkes, var det ikke længere tilstrækkeligt med den terror, der fulgte efter repressionen i 1989.

Det var bydende nødvendigt, at de ansatte i de statsejede virksomheder blev påført flere nederlag, gennem en privatisering af disse virksomheder og dermed fyring af over 40 millioner arbejdere.

TC: Kan du forklare, hvordan en ny arbejderklasse er blevet skabt af indvandrede arbejdere fra landet, og på hvilken måde bevidstheden hos den nye klasse adskiller sig fra den »gamle« arbejderklassen i statssektoren?

ALY: Et positivt aspekt ved den kapitalistiske gendannelse i Kina – i modsætning til det, der skete i det tidligere Sovjetunionen – er en accelererende industrialisering. Resultatet er, at antallet af kinesiske lønmodtagere konstant stiger. De udgør nu halvdelen af den arbejdende befolkning og udgør en fjerdedel af industriarbejdere i verden. De fleste er indvandrede landarbejdere.

Eftersom de er i produktionens centrum, er de potentielt set en fænomenal social kraft. For øjeblikket er de dog mere en klasse »i sig selv« end en klasse »for sig selv«.

Når det har været så vanskeligt at etablere en ny arbejderbevægelse, skyldes det ikke statens undertrykkelse. Der ligger mere grundlæggende forhold bag. Selv om de indvandrede landarbejdere nu er oppe på 250 mio. i antal og ikke har oplevet det samme sviende nederlag som

Indvandrede landarbejdere på bygningsarbejde i Beijing. De kunne måske godt strejke, men er de arbejdere eller stadigvæk bønder?

arbejderne i de statsejede virksomheder, har de heller ikke en fælles hukommelse som klasse. De er nongmingong – bogstaveligt talt bondearbejdere – mere bønder end arbejdere. Ikke fordi de virkelig dyrker jorden – faktisk gør de fleste sjældent det – men fordi hukou-systemet med husstandsregistreringer fungerer som en slags socialt apartheid, der forhindrer dem i at stifte familie i byerne og slå rødder for alvor. Lige gyldigt hvor længe de bliver i byerne, er de opmærksomme på, at det er nødt til at være midlertidigt. Dermed bliver det svært at skabe en egentlig klasseidentitet.

TC: Kan du fortælle om nogle af de seneste arbejderkampe, som har rejst spørgsmål om demokrati, gået imod privatisering og/eller kæmpet for bedre forhold på arbejdspladsen?

ALY: To sager burde være af særlig interesse. Den første og seneste var 700 arbejdere på Ohms Electronics Shenzhen Co., som er forretningspartner med den japanske TNC Panasonic. De ansatte gik i aktion fra den 29.-31. marts 2012 på grund af dårlige lønninger og arbejdstider. De forlangte mere i løn og genvalg af deres fagforening, så deres interesser kunne blive bedre repræsenteret. Arbejderne klagede i et åbent brev den 26. marts over, at fagforeningens formand var udpeget af ledelsen og selv var leder, hvilket gik imod

fagforeningens love og den officielle fagforenings vedtægter. Strejken kom succesfuldt fra start, da en del af de lavere rangerende ledere og også sikkerhedsvagterne gik med. Arbejderne brugte også den kinesiske udgave af twitter, weibo, til at sprede deres krav på internettet.

Selvom ledelsen senere var i stand til at splitte de lavere rangerende ledere fra de strejkende, var aktionen stadig i stand til at tvinge indrømmelser igennem i forhold til de økonomiske krav. Der blev også indgået en aftale om, at den lokale fagforening ville afholde et genvalg af arbejdspladsens fagforeningsledelse. Valget blev holdt mellem slutningen af april og starten af maj, og selvom den gamle formand tabte valget, er den nyvalgte formand en værkstedsleder, og det blev antydnet i referater, at der var tale om manipulation og valgsvindel. På trods af dette er halvdelen af medlemmerne i den nye fagforeningskomité angiveligt arbejdere, som havde strejket. På grund af censur og den brutale undertrykkelse er det vanskeligt at få bekræftet.

Dette tilfælde er enestående, eftersom indvandrede landarbejdere – selv om de ofte strejker – ikke så tit er bevidste om vigtigheden af at kræve fagforeninger for dem selv på demokratisk vis, da de ikke har en stærk fælles identitet.

Jeg er ikke sikker på, om arbejderne ved Ohms var inspirerede af Honda Foshan strejken i 2010. Men i hvert fald anses den

strejke for at være en milepæl i udviklingen af bevidstheden hos de indvandrede landarbejdere. I maj 2010 gik 1.800 arbejdere hos Honda Foshan i aktion og krævede højere løn og en reorganisering af arbejdspladsens fagforening og igangsatte dermed en bølge af strejker blandt arbejdere i udenlandsk ejede bilfabrikker den sommer. I et åbent brev fordømte arbejdernes repræsentanter branchens fagforbund og sagde »Vi er oprørte over fagforbundets tilegnelse af frugterne af arbejdernes kampe. Vi insisterer på, at fabrikens branchefagforbund skal vælges af samlebåndsarbejderne«.

De begrundelser, de giver i brevet for deres kampe, er værd at lægge mærke til: De kæmpede ikke kun for deres egne interesser, men var også optagede af forholdene for arbejdere i hele Kina. Sådan et bredt syn på sagen er sjældent blandt de indvandrede landarbejdere. Strejken varede i mere end to uger og sluttede først, efter at de fastansatte på fabrikken blev tilbudt en 35 procent lønstigning, og praktikanterne fik en stigning på mere end 70 procent.

Senere gik ledelsen også med til et nyvalg af arbejdspladsens fagforening. Den lokale fagforening annoncerede snart valget til at finde sted sidst i august 2010. Det viste sig, at det blot var et suppleringsvalg hvor kun en del af fagforeningsledelsen var på valg, og den oprindelige formand, som var meget forhadet af de strejkende arbejdere beholdt sin plads.

» Arbejderes strejker for bedre økonomiske forhold stiger i antal, og tendensen er, at de kan vinde delvise indrømmelser«

Folk begynder i stigende grad at sage sagen i egen hånd overfor miljøproblemerne. Protesterne imod de miljøskadelige PX-fabrikker har haft en vis succes

de begynder at tage sagen i egen hånd.

Et interessant eksempel er protesterne imod bygningen af PX fabrikker over hele landet. Paraxylene (PX) er et vigtigt kemikalie i produktionen af fibre til plastikflasker. Ubekræftede rapporter viser, at der er mindst 13 PX fabrikker over hele landet, som har forårsaget alvorlige helbredsproblemer for de lokale. Den første offentligt kendte protest fandt sted i 2007 da lokale beboere i Xiamen demonstrerede imod en PX fabrik, og til sidst lykkedes det dem at standse opførelsen der. Det inspirerede selvfølgelig de lokale beboere i byen Dalian. I 2011 demonstrerede 10.000 her med krav om lukning af det lokale PX-anlæg. Det tvang borgmesteren til at love, at han ville lukke det. Senere rapporter har siden tydet på, at fabrikken er blevet genåbnet. Men mange af nyhedsrapporterne på kinesiske websites om anlæggets genopstart er siden blevet fjernet.

På trods af dette blev kampen mod PX genoptaget for kun få dage siden. Denne gang i byen Ningbo. Den 24. oktober 2012 annoncerede Ningbos regering et nyt PX projekt. Det blev øjeblikkeligt fulgt op af protester næste dag, og de fortsatte til søndag den 28. oktober 2012, hvilket fik mere end 10.000 demonstranter på gaden. Aktionen tvang den lokale regering til at udskyde beslutningen. Om det er en holdbar sejr er svært at sige lige nu. Det, der er betydningsfuldt ved disse kampe, er derimod at

de måske afspejler en gradvis forandring i folks mentalitet.

Der var en fuldstændig demoralisering, efter at demokratibevægelsen blev slået ned i 1989. Den frygt overvældede de statsansatte arbejderne og satte en stopper for, at de kunne stå i spidsen for en effektiv kamp mod privatisering. Denne frygt spredte sig også i hele samfundet som sådan.

Og dog ser det ud til, at frygten på det seneste er ved at forsvinde. Arbejderes strejker for bedre økonomiske forhold stiger i antal, og tendensen er, at de kan vinde delvise indrømmelser. Det samme gælder for bøndernes forsvar af deres jord og lokale beboeres kamp imod forurenende projekter. Selv om de stadig ikke er politiske, så opmuntrer den slags kampe og delvise sejre folket til at overvinde deres frygt. Forhåbentlig kan de også hjælpe med til, at de intellektuelle overvinder deres konservative frygt for nogen som helst form for oprør.

Terry Conway er med-redaktør af International Viewpoint og ledende medlem af Socialist Resistance, den britiske sektion af Fjerde Internationale.

Artiklen er oversat fra International Viewpoint af Bodil Olsen. Bogen kan bestilles hos Amazon.com og koster omkring 20 dollar.

Lidt under et år efter blev valget af en ny ledelse gennemført i november 2011. Det var heller ikke rigtig demokratisk, eftersom den afgående ledelse stod for nomineringen af kandidater sådan, at folk fra virksomhedsledelsen blev valgt som ledere i fagforeningen, mens aktivisterne fra 2010 helt blev skubbet ud. På trods af dette viser strejken, at arbejderne har magt til at forbedre deres situation.

TC: Kan du sig noget om hvordan genindførelsen af kapitalismen i Kina forværrer den miljømæssige krise i landet, og hvilke kampe, der har været som reaktion på det?

ALY: Kinas sindssyge fart, når det kommer til industrialisering, har affødt et dobbelt problem med vandmangel og vandforurening. I dag har 400 ud af 660 byer i Kina ikke tilstrækkeligt med frisk vand, og blandt disse byer oplever 136 alvorlig vandmangel. Omkring 1/3 af Kinas befolkning savner adgang til rent drikkevand. 70 procent af landets floder og søer er forurenede. Over 25.000 store dæmninger over hele landet forårsager økologisk skade og tvangsforflytninger af millioner af mennesker. Den slappe håndhævelse af miljølovgivningen betyder, at forureningen fra industrialiseringen slet ikke er under kontrol. Det sker dog i højere og højere grad, at folk finder forureningen af luft og vand så alvorlig, at

Hvordan går det med udviklingen i Afrika? Ifølge økonomiprofessor og venstrefløjs-aktivist Patrick Bond fortsætter den imperialistiske udbytning under nye former. Det største håb kommer fra strejker og sociale kampe over hele kontinentet.

Fremgang i Afrika – eller forsinket oprør?

AF PATRICK BOND

Enten:

1) Afrika er kommet økonomisk ud af starthullerne takket være en lang række drivkræfter, som næsten alle kommer udefra og har først vist sig i de seneste 10 år:

- milliarder af dollars i bistand, især til kampen imod HIV/AIDS og malaria
- snesevis af milliarder af dollars i eftergivelse af gæld
- en vedvarende interesse for Afrikas naturressourcer, med Kina i spidsen, og den hastige udbredelse af mobiltelefoner, fra nogle få millioner i 2000 til 750 millioner i dag.

I stigende grad er det forretningsvirksomhed, som dominerer de udenlandske interesser i Afrika. Omfanget af investeringer overhalede bistanden i 2006 og er nu dobbelt så stor.

Eller:

2) Årsagen til Afrikas økonomiske tilbagegang (den udgør 6 procent af BNI pr. år, når man medregner reduktionen af de ressourcer, der ikke kan genskabes) er en lang række faktorer, som næsten alle kommer udefra, og som har vist sig i de forgangne århundreder, hvor slaveri, kolonialisme og neo-kolonialisme fastlåste kontinentet i underudvikling. Men mange af disse faktorer er – sammen med klimaforandringerne – blevet forstærket i de seneste år:

- stagnerende u-landshjælp – hvor meget er svært at sige, ca. 60 pct. – til de fleste afrikanske lande, undtagen 14 »skrøbelige stater«, og Washington fører an med yderligere nedskæringer i hjælpeprogrammer mod HIV/AIDS og malaria
- snesevis af milliarder dollars er blevet eftergivet i gæld i 2005 (der især bestod af skumle lån til diktatorer, som det var

umuligt at betale tilbage), men samtidig et forstærket pres på finansministerne i afrikanske lavindkomst-lande, hvilket umiddelbart har ført til en dramatisk stigning i tilbagebetalingen af gæld (fra 5 til 8 procent af eksportindtægterne)

- en sideløbende udplyndring af Afrikas naturressourcer, anført af Kina og de vestlige lande, der på det seneste har resulteret i et dramatisk fald i mineral- og olierigdomme (når det bliver beregnet som »estimeret nettoopsparing« for at medregne tømning af ressourcer), og den hastige udbredelse af mobiltelefoner, der på grund af høje priser og dårlige internetforbindelser har haft meget ringe betydning for at udjævne den digitale kløft i den afrikanske befolkning.

Bankvirksomhed dominerer i stigende grad de udenlandske interesser i Afrika, hvor elitens negative investeringer på

finansmarkeder i Vesten og Asien fortsætter med at overhale bistand og positive investeringer, og hvor man nu er oppe på en kapitalflugt fra kontinentet på 1,4 billioner dollars – både syd og nord fra Sahara – i perioden 1970-2000.

Afrika taber

Den første beskrivelse af udviklingen i Afrika kommer fra Time Magazine fra den 3. dec. 2012 (det eneste, der mangler, er den fortærskede lovprisning af den, efter gængse antagelser, enorme nye »middelklasse«, der i virkeligheden er en meget lille gruppe). Den ensidige fremstilling hos forfatteren Alex Perry er helt ude af kontrol. I 2010 forkyndte Perry, at »det uafhængige Afrika gav verden Mobutu Sese Soko, der igennem 32 år forarmede sit folk, mens han rejste verden rundt i et chartret Concorde-fly.«

Det blev tilbagevist af Julie Hollar i Fairness & Accuracy in Reporting: »Hvis man vil beskyldte Congo for at være »dét, der er galt med Afrika«, så skal man altså ære den, der æres bør. Det uafhængige Afrika gav ikke verden Mobutu. Den gave kommer fra USA og Belgien, der stod bag den demokratisk valgte præsident Patrice Lumumbas fald og mordet på ham og dermed bakkede op om de rædsler, der var Mobutu i de følgende årtier.«

Perry replicerede, uden ironi: »Forestillingen om, at USA skabte Mobutu og holdt ham ved magten, indebærer en nedvurdering af afrikanerne og er typisk for den form for racisme, der klæber til analyser af Afrika.« Det var to år efter, at Perry havde skrevet en anden historie om DR-Congo til Time: *Kom tilbage, kolonialisme, alt er tilgivet.* (Times' spindoktoragtige dæmonisering af Lumumba kort før mordet på ham – i tæt samarbejde med CIA -har Jonathan Schwarz været så elskværdig at minde om)

Hvordan går det med udviklingen i Afrika? Vil kontingent blive de store vindere, som nogle hævder eller vil de igen blive taberne.

Hvis man læser Perry eller endda Daily Mavericks rapport om et studie om vækst i Afrika fra International Institute of Finance (IIF) i Washington, så vil man ikke tro, at sub-kontinentet rent faktisk mister 6 procent af vort kontinents BNI pr. år på grund af »naturrigdomsforbandelsen«. Men det gør man, hvis vi tager nye revurderinger af BNP alvorligt, der også medregner råstoffer, der er fjernet fra Afrikas undergrund, ikke blot som éngangs-krediteringer til BNP, men også som debiteringer: Det vil sige den nedgang i »naturlig kapital«, der sker, og som skyldes, at mineraler og olien ikke kan genskabes.

Korrigeret netto-opsparing i sub-Sahara i procent af BNI

Verdensbankens rapport fra 2011, *The Changing Wealth of Nations* – hvor tallet 6 procent. kommer fra – er temmelig konservativ i sin beregning af, hvor meget de ikke-fornybare ressourcer reduceres, fordi den udelader en del vigtige mineraler, og heller ikke tager hensyn til skattesnyd og de prismanipulationer, der er forbundet med transnational kapital. Disse problemer er dokumenteret af min kollega, Khadija Sharife, i »Tax Us If You Can«, og Leonce Ndikuma og James Boyce i forskellige studier af kapitalflugt, der fortjener meget større opmærksomhed (for eksempel i deres seneste bog *Africa's Odious Debts*).

Ifølge »The Changing Wealth of Nations«, så var også Sydafrikas »estimerede nettoopsparing« negativ, hvis man korrigerer indkomster med særligt henblik

på værdien af mineraler, der er fjernet fra undergrunden, og som aldrig igen vil blive tilgængelige for kommende generationer. Den udgjorde 2150 rand (338 dollars) pr. person i 2005, et tal, der utvivlsomt er blevet lavere siden da. I modsætning hertil er rigdommen vokset i råstofrige lande som Canada og Australien, fordi udvindingen af råstoffer i alt væsentligt bliver foretaget af indenlandske selskaber, der reinvesterer og giver profit til lokale aktionærer. De fleste af de selskaber, der opererer i disse lande, sender deres profitter til London, New York, Melbourne og Toronto.

I de fleste Afrika-optimistiske rapporter er der ikke meget information om den rolle, som disse firmaer spiller, hvad enten de kommer fra de vestlige lande eller fra BRIKS-blokken (Brasilien, Rusland, Indien, Kina, Sydafrika) – med hensyn til deres andel i Afrikas råstof-forbandelse, selv om Perry dog refererer til Marikana-massakren (se artikel i SI 242, side 38) som et udtryk for Sydafrikas kammerateri-kapitalisme. De fleste skribenter bygger deres informationer på eksportorienterede, olie-mineral-centrerede og finanskapital-orienterede ideologier, og Time er ingen undtagelse (måske af grunde, der skyldes bladets annoncører). For at illustrere dette, så bruger Perry et citat fra den uforlignelige Bob Geldof:

»Afrika er midt i en historisk overgangsperiode, og i løbet af de næste få årtier vil hundreder af millioner afrikanere højst sandsynligt blive befriet for fattigdom, sådan som hundreder af millioner asiater er blevet det i de seneste årtier. Bob Geldofs udvikling fra at være Live Aid-organisator,

Afrika som råstof-leverandør. Er råstoffet en forbandelse eller skaber den muligheder. Meget unge sydafrikanske minearbejdere

og til han i februar blev grundlægger af en privat, 200 millioner dollar Afrika-fokuseret kapitalfond, er et symbol på denne udvikling. 'Der er et nyt stort spil i gang i Afrika,' siger Bob Geldof. 'Og så ignorerer de fleste vestlige lande alligevel denne geostrategiske gigant. Det vil nødvendigvis blive anderledes. Mozambiques offshore-Rovuma 1-blok rummer større naturgasressourcer end hele Libyen., og foreløbige vurderinger går ud på, at Somalia har lige så meget olie som Kuwait. Som Geldof siger, 'der er ingen vej udenom, vi må alle vende os mod Afrika. De har, hvad vi behøver.' Og det er i dette andet kapløb om Afrika, at kontinentets største håb ligger, fordi hvis det første kapløb om Afrika – som historikerne kaldte perioden fra 1870'erne til 1900 – var en europæisk imperialistisk deling af kontinentet, så vil det andet kapløb få Afrika som den store vinder.«

Et »afrikansk århundrede«

Det er nu mere sandsynligt, at afrikanerne vil blive de store tabere i BRICS-landenes sub-imperialistiske opdeling af kontinentets jord, mineraler og kulbrinte. Det er mere sandsynligt, at Durban-mødet i marts 2013 og efterfølgende BRICS-topmøder i økonomisk henseende ligner de politiske aftaler fra Berlin i 1885 [da de imperialistiske magter delte verden mellem sig, o.a.]. »De har, hvad vi har brug for«, det siger det hele. Denne debat, som jeg havde for nogle år siden med Verdensbankens førende neoliberale tænker, Shanta Davarajan – er vigtig for at afgøre, om kontinentet vinder ved den nuværende tilstand.

Under disse omstændigheder – et »afrikansk århundrede«?

Dertil kommer, at med en klimaændring, der betyder en temperaturstigning på kun 2 grader i gennemsnit, så vurderer det Internationale Klimapanel, at Afrikas høstudbytte vil falde med 90 procent inden 2100. I november udtrykte Verdensbankens præsident Jim Yong Kim bekymring for en temperaturstigning på 4 grader. »Det er det, som videnskabsmænd næsten énstemmigt forudsiger ved århundredets slutning, hvis der ikke sker væsentlige politiske forandringer« (herunder hans egen institutions førende rolle i at finansiere fossile brændstoffer, en udvikling, der ser ud til at fortsætte). Allerede nu dør der 400.000 hvert år på grund af klimaforandringer, og Christian Aid vurderer, at 185 millioner afrikanere vil omkomme i dette århundrede.

Som Doha COP18 og DurbanCOP17 og andre klima-topmøder viser, så er magthaverne fra Washington og Bruxelles til Beijing og Pretoria ligeglade med dét. Hverken Perry eller IIF nævner klimaforandringerne, ikke engang i forbifarten.

Udplyndringen af Afrika fortsætter

Der kunne siges meget mere om den anden »økologiske gæld«, som vestlige og asiatiske firmaer har pådraget sig over for Afrika (ligesom med andre, ubetalte værdisoverførsler), om kontinentets usædvanligt dybtgående integration i en ustabil verdensøkonomi, om opbakningen til Afrikas diktatorer og snylter-eliter fra Ba-

rack Obamas regime og andre vestlige og asiatiske ledere, og om så mange andre ekstremt ulige og forbundne udviklingsprocesser, der bidrager til udplyndringen af Afrika.

Men for nu ikke at ende i ren fortvivelse, så er det også vigtigt at tænke på de voksende vidnesbyrd om opstand i Afrika, fra Egypten og Tunesien til Senegal og Nigeria, til Kenya og Uganda, til de militante fattige og arbejdere i det sydlige Afrika. De bedste informationer om kontinentets sociale kampe kommer fra netmagasinet Pambazuko (www.pambazuko.org), men der er andre kilder. Davos World Economic Forums 2012-2013-rapport om global konkurrencedygtighed gav de sydafrikanske arbejdere guldmedalje for klassekamp, over for 143 konkurrenter, en skyhøj forbedring i forhold til 2011-12, hvor de var verdens blot syvende mest kampberedte arbejdere. Det er intensiteten i disse afrikaneres kritik af den nuværende politiske og økonomiske forhold – og måske snart også en voksende bredde og dybde, når strejkekomiteer smelter sammen med grupper fra lokalsamfund og miljøfolk for at gå endnu videre end Sydafrikas legendariske popcornprotester [protester, som popper op forskellige steder, o.a.] – der giver det eneste håb om en vedvarende fremgang, båret frem af befolkningen på et dybt undertrykt kontinent.

Patrick Bond er leder af University of Kwa-Zulu-Natal Centre for Civil Society i Durban, Sydafrika, og venstrefløjsaktivist. Oversat fra <http://links.org.au/node/3163> af Niels Overgaard Hansen, hvor der er links til en lang række af de citerede kilder.

Rejsebreve:

Egypten venter på den næste revolution

AF JØRGEN HOLST

Det er altid spændende at besøge et land, der lige har gennemført en revolution. I Egypten har befolkningen fået tilkæmpet sig visse demokratiske rettigheder, men samfundet står stadig over for en mængde uløste opgaver. Så det var med stor spænding, mine to store børn og jeg besøgte den gamle bydel af ferieområdet Hurghada ved Rødehavet lige efter jul 2012.

Udbrændte kæmpebygninger ved Tahrirpladsen vidner om oprørets voldsomhed

Selve Hurghadas oprindelige by er gennem de seneste 20 år vokset fra en lille fiskerby på vestbredden af Rødehavet, til en stor grim beboelses- og hotelby med ca. 300.000 indbyggere, hvoraf kun ca. 100.000 indbyggere er registrerede, mens de øvrige 200.000 bor og arbejder tilfældigt fra dag til dag, på de ekstremt mange hotelbyggerier, der præger alle dele af byen.

Hurghada, der efterhånden har nået en udstrækning på 50 km ned gennem ørkenen på vestbredden, er et inferno af larmende gadehandel, råbende mullaher fra utallige minareter, kaotisk og evigt dyttende trafik i små og store snørklede og travle gader med og uden asfalt.

Vandpiber og amerikanske film

Her bor indbyggerne i en blanding af ruiner og halvfærdige, rå og elendige små lejligheder, mens hunde og katte slås med de fattigste indbyggere om de sidste rester af fødevarer, i de enorme mængder af affald og plastik, der flyder alle vegne. Og Hurghada er endda et mega turistom-

råde, med stor omsætning.

Alligevel fremstår Hurghada – for en dansker, der ikke skal leve i denne elendighed til daglig – måske også med en anelse rå og autentisk østlig charme. På utallige coffee-shops sidder mændene i timevis og ryger fugtig æbletobak på vandpipe med glødende trækul, for 2 pund pr. stop (ca. 2 kr.), spiller backgammon og drikker sort og stærk kaffe eller te, mens amerikanske film og reklamer med egyptiske undertekster i en lind strøm vælter ud over gæsterne.

På de mindre hovedgader ned mod hotelområderne ligger de mange små og halvstore forretninger, der især lever af at sælge souvenirs, smukt østligt tøj, duftende krydderier og meget andet, som det tidligere store rykind af turister »havde brug for«.

Og denne turistpengestrøm kunne indtil for få år siden forsørge en middelklasse af handlende og andre, som derved blandt andet fik råd til at købe en lille bil, eller endda ret ofte en stor og prangende firehjulstrækker.

På alle veje og gader køre mindst 10 gange for mange taxaer rundt og dytter gentagne gange efter alle, der skulle være så tåbelige selv at bevæge sig rundt i byen på gåben, i håb om at kapre en kundetur for næsen af de ligeså utallige og dyttende små varevognsbusser. På trods af det enorme antal omkringkørende taxaer og småbusser, så står hundredvis af tilsvarende, men overflødige, arbejdsløse og tomme småbusser presset ind ved hver trafikplads og vidner om de manglende turister.

For det store, ekstra problem for det egyptiske samfund, som jo i forvejen døjer med udbredt fattigdom, arbejdsløshed, lav produktivitet på landet, manglende demokrati, korrupsion, samt forurenede og ukontrollerbare overbefolkede bysamfund, er, at strømmen af turister er svundet ind til en lille bæk efter revolutionen i 2011.

I Hurghada, dette udprægede turistområde langs det Røde Hav, så vi stort set ingen turister på gader, cafeer, butikker mm. Det var fuldstændigt surrealistisk at vandre rundt midt i højsæsonen efter jul,

»Og denne turistpengestrøm kunne indtil for få år siden forsørge en middelklasse af handlende og andre, som derved blandt andet fik råd til at købe en lille bil, eller endda ret ofte en stor og prangende firehjulstrækker«

Morsi's drenge passede godt på Cairo

i turisttomme bydele, med tomme cafeer og restauranter. Tilsvarende ved havnen, den nye dyrt anlagte marina midt i Hurgada, hvor der skulle have ligget enorme mængder af luksuriøse lystyachter, mens de nyrige kunne have siddet på utallige fine og nybyggede cafeer og restauranter og slubret årgangsvine og longdrinks, var der stort set menneske- og bådetomt. Fra de egyptere, vi talte med, fik vi at vide, at antallet af turister var faldet med mindst 70 procent efter revolutionen.

Op igennem nullerne og tværs igennem 2008-finanskrisen boomed den egyptiske turistøkonomi, for at falde brat efter revolutionen i 2011. Op til 2011 voksede småborgerskabet i byerne og også deres selvtillid. Den nye uddannede mellemklasse ville ikke finde sig i korruption, knægtelse af deres demokratiske rettigheder, militærets kapitalistiske udplyndring af det egyptiske samfund, mens en mikroskopisk overklasse kunne leve i uhørt rigdom.

Derfor var 2011-revolutionen især båret af disse voksende mellemklassegrupper i

storbyerne, samt selvfølgelig af de mange strejker blandt andet de offentlig ansatte, mens de mange millioner fattige bønder så undrende til.

De forskellige egyptere, vi snakkede med, var mere end villige til at diskutere politik, religion mm. Det virkede, som om en samfunds-debatterende ånd var sluppet fri, og at alle havde en mening om, hvorledes det nye egyptiske samfund skulle indrettes fremover.

Byggekrise og udeblevne turister

Men billederne i verdenspressen fra revolutionen i 2011 virkede skræmmende på mange af de turister, der er med til at holde hele turist-økonomien i gang. En konsekvens af turist industriens nedgang var de utallige standsede hotel byggerier, vi så. Jeg har aldrig tidligere set så mange nedlukkede byggepladser.

Hvis man kan antage, at denne lokale nedsmeltning af byggeindustrien, som vi var vidne til i Hurgada-området, er et almindeligt fænomen over hele Egypten, så må konsekvenserne for beskæftigelsen

hos alle stål- og cement fabrikker, underleverandører af byggematerialer, samt landbrugs- og fødevarerproducenter være katastrofal. Og den medfølgende desperation blandt det store flertal af dårligt stillede dele af arbejderklassen og bønderne, i et land uden arbejdsløsheds-understøttelse, må efterhånden være eksplosiv.

På Tahrirpladsen i Kairo, ca. 480 km fra Hurgada, var næsten alle indfaldsveje afspærret med pigtråd og panserbasser. Der var heller ikke her, på selve hovedpladsen i Kairo, Giza pyramidernes hovedstad, nogen turister.

Med enkelte udbrændte kæmpebygninger som kulisse rundt om pladsen, som vidnede om oprørets voldsomhed, kunne vi trods alt forholdsvis frit gå rundt, bese og fotografere de oprørske egypteres telte og de forskellige gruppers diskussioner og slogans. På asfalten i den ene ende af pladsen stødte vi blandt andet på en tragisk optegning af en liggende person, der tilsyneladende var blevet dræbt under urolighederne efter revolutionen.

Manglende reformer.

Men selve pladsen var fuldstændig fri for militær og politi. Gadehandlende og debattører gik fredeligt rundt, som på et Christiania bygget af telte, mens de udbrændte bygninger, pigtråden og panserbasserne i sidegaderne, vidnede om, at voldsomme uroligheder kunne bryde ud igen, hvornår det skulle være.

Og hvad enten man var kristen, muslim, liberal muslim, ikke snakkede om religion, var Mubarak-tilhænger, havde stemt på Mursi fra det Muslimske Broderskab, eller noget andet, så var alle, vi snakkede med, enige om, at folket holdt skarpt øje med den nye regering. Hvis den ikke meget hurtigt fremkom med reformer, som kunne forbedre folks vilkår, så

ville man genoptage revolutionen og blæse det Muslimske Broderskab ud af regeringsbygningerne.

Et andet forhold, som vi tit blev præsenteret for, var folks store forundring over Egyptens nuværende olieimport. Egypten, som under det økonomiske boom i nul-lerne, stadig havde været et olieeksportrende land, var nu, under den økonomiske nedsmeltning og dermed stærkt vigende indenlandske olieforbrug, blevet et olieimporterende land, med stærkt stigende benzinpriser og udhulning af valutareserverne til følge. Ifølge Ritzau er Egyptens valuta reserver reduceret med 60 procent siden revolutionen og skulle nu være nede på under 15 mia. dollars, hvilket er langt under det samfundsmæssigt nødvendige til at kunne betale afdrag og renter på udlandsgæld, samtidig med alle de andre dollar-krævende transaktioner mm.

Hvor bliver olien af?

Hvis man skulle give et bud på, hvordan denne tilsyneladende modsætning er opstået, så kunne man godt have de gamle Mubarak-magthavere i militærets ledelse, som stadig har magten over de nationaliserede olieletter, mistænkt for at have slækket på olieudvindingen og dermed bremset eksporten. Formålet ville være at presse det Muslimske Broderskab og Mursi til politiske indrømmelser, eller bare gøre det vanskeligere for regeringen at få landet i gang igen efter revolutionen og dermed fremskynde Mursis fald.

Hvad enten det skyldes denne forklaring eller noget andet, så er den nuværende konsekvens, igen ifølge Ritzau, at Mursi regeringen grundet pres fra den egyptiske centralbank, har måttet reservere de resterende dollarreserver til ganske få livsvigtige formål, så som tilbagebetaling af renter og afdrag på udlands-

gælden, samt sikre få, men livsnødvendige importområder. Alle andre dollarkrævende indkøb vil ifølge et nyt lovforslag blive nedprioriteret.

Man kan kun gætte på den øgede desperation, som dette vil påføre virksomheder og borgere, når samfundet hurtigt drænes for nødvendige indkøb af medicin, specialværktøj, gødning, højteknologi mm.

Hvis man derfor skal prøve at spå om de kommende samfundsmæssige brudflader i det mest folkerige arabiske land, med oprør og kampe i mange af de øvrige arabiske lande i regionen, så vil alle disse millioner af desperate arbejdsløse og fattige arbejdere og bønder i bevægelse ikke kunne undgå at stille kampen omkring de sociale livsbetingelser helt i front og dermed give de næste oprør i Egypten et mere socialistisk præg.

Kun en ægte arbejder- og bonderegering, med massernes direkte involvering og kontrol over produktionsmidlerne vil, efter denne forfatters mening, kunne

tvunge denne blandingsøkonomi med nationaliserede militær/kapitalistiske statsvirksomheder, under ledelse af en mikroskopisk, korrump og undertrykkende elite, væk fra imperialismens og fattigdommens kvælende lænker og frem mod reelle forbedringer, i et socialistisk samfund.

Hvor hurtigt det vil gå, kan ingen spå om, men fornemmelsen af at have været på besøg hos en desperat befolkning, i en kort og forholdsvis fredsommelig periode, midt under en større række af samfundsomvæltninger, var tydelig. Den nuværende altomfattende dybe økonomiske krise og kapitalens stadige angreb på arbejdere og fattigbønder, levner ikke mange andre muligheder, end en udvikling frem imod en socialistisk revolution, Insha'Allah (om Gud vil).

Fotos: Camilla og Kasper Holst

Respekt for de, der døde under revolutionen. Tahrirpladsen i Cairo

HELE REGIONEN KOGER

Gilbert Achcars næste bog, *The People Want: A Radical Exploration of the Arab Uprising* (Berkeley, CA: University of California Press, 2013) udkommer senere i år. Dette interview blev lavet i december 2012 af *International Socialist Review*, som udgives af *International Socialist Organization (USA)*.

AF GILBERT ACHCAR

Der er en masse ting at snakke om. Mellemøsten har været nyhedsstof fra angrebet på Gaza til situationen i Tunesien, fra Morsis magtovertagelse i Egypten til truslerne mod Iran, alt muligt. Jeg vil starte med en generel vurdering af det arabiske forår, det som bliver kaldt det arabiske forår, som begyndte for to år siden, den 17. december 2010 i Tunesien. Kan du give os en generel fornemmelse af, hvad det har betydet for regionen?

Den mest overordnede kommentar er, at for første gang i regionens historie, sker der virkelig bevægelse og forandring, og det ændrer sig meget hurtigt, så regionen er gået ind i det, jeg vil kalde en langstrakt revolutionær proces. Det er en gennemgribende ændring i regionens historie. Blokeringer af enhver art eksploderer. Jeg tror, det vil fortsætte i mange, mange år endnu.

Du sagde blokeringer. Mener du blandt andet eksistensen af syge eller forkalkede diktatoriske regimer? Det første skulle så være Tunesien. Kan du sige noget om den nuværende situation i Tunesien?

Ja, men det handler ikke kun om diktatoriske regimer. Det er selvfølgelig den mest tydelige del af det, og det, som mest direkte er blevet påvirket af opstandene i de lande, hvor de har vundet sejre indtil

nu. Men det er en del af en mere generel blokering, som også handler om en økonomisk blokering. Regionen halter efter resten af verden med hensyn til økonomisk vækst og generelt med hensyn til udvikling, selv om den er beriget med meget store naturressourcer. Den har verdensrekord i arbejdsløshed, og det har været tilfældet i årtier, og således sker der en social blokering, for ikke at nævne den meget åbenlyse blokering, som handler om kvindernes stilling. Så man har en hel række blokeringer, hvor jeg kun har nævnt nogle få og væsentlige. Alt dette kommer nu op i denne omfattende eksplosion, som startede i Tunesien.

Det hele startede i Tunesien den 17. december 2010. Det var den dag, hvor Mohamed Bouazizi satte ild til sig selv, og derved satte hele landet og senere hele regionen i brand.

At det startede i Tunesien hænger sammen med alle de kampe, som fandt sted i landet gennem oo'erne, hvilket igen hænger sammen med eksistensen af en vigtig venstrefløjstradition, ikke mindst udtrykt i landets faglige centrum, det tunesiske LO (UGTT). Det er denne særlige situation, som forklarer, hvorfor eksplosionen skete i dette land før noget andet, men der ligger ikke i dette, at situationen var mere moden i Tunesien end andre steder, hvad vi da også kan se af det faktum, at eksplosionen i Tunesien satte gang i en hel række eksplosioner i andre lande. Der

Gilbert Achcar voksede op i Libanon og underviser i samfundsvidenskab på School of Oriental and African Studies (SOAS) in London. Blandt hans bøger er *The Clash of Barbarisms*, som udkom i en anden, udvidet udgave i 2006, og senest *The Arabs and the Holocaust: The Arab-Israeli War of Narratives* (2010). Hans næste bog, som analyserer den arabiske opstand, udkommer i foråret 2013.

er næppe noget arabisktalende land, som ikke er blevet påvirket af denne opstand, lige fra det vestlige yderpunkt i Mauritius og Marokko over til Syrien og Irak i øst.

På et tidspunkt så det ud til, sikkert som resultat af valget i Egypten og før det i Tunesien, at de umiddelbare sejrherter i det arabiske forår var islamistiske organisationer som De Muslimske Brødre i Egypten. Kan du sige noget om dette, først i forhold til Tunesien, og så Egypten?

Ja, det var selvfølgelig noget, der var ganske forudsigeligt. Den mest udbredte forventning i forhold til regionen var, at der ville komme eller vil komme sociale eksplosioner, politiske eksplosioner; man kan se det i rapporter fra USA's ambassader i regionen, som Wikileaks har offentliggjort, at ikke engang USA havde mange illusioner. De vidste hvor spændt, hvor farlig situationen var. I forhold til dette var den mest almindelige opfattelse, at disse eksplosioner ville fremme den islamiske fundamentalistiske bevægelse på et tidspunkt, hvor – set fra Washington – dette blev opfattet som en trussel mod amerikanske interesser. Da oprøret så startede, var der tendenser til ønsketænkning og en tro på, at i kraft af et eller andet mirakel ville der opstå nye kræfter, som kunne lede og præge hele processen og skubbe de islamiske

Der er virkelig bevægelse i en arabiske verden, hele regionen er ifølge Gilbert Achcar gået ind i en langstrakt revolutionær proces

kræfter i baggrunden.

Det er rigtigt, at nye kræfter opstod, særligt i den unge generation. Det er rigtigt, at nye netværk af unge, som brugte alle internettets ressourcer, spillede en nøglerolle i organiseringen og koordineringen af alle disse opstande. Der er ingen tvivl om dette. Men med opstande, hvor kravet er frie valg, hvilket er et normalt krav for folk, som tørster efter demokrati – så var det åbenlyst, at på kort sigt ville vinderne blive dem, som har ressourcerne, som kræves for at vinde et valg – og her er internettet ikke det afgørende redskab, som man også kender det i USA.

Man skal bruge politiske maskiner. Man skal bruge penge. Man skal bruge græsrodsorganisationer, som er forankrede de steder, hvor man skal høste mange stem-

mer, som for eksempel i landdistrikterne. Så dette kunne ikke opfindes eller improviseres på få uger, og derfor var det så forudsigeligt, at de islamiske fundamentalistiske kræfter, især De Muslimske Brødre, ville

» REGIONEN HALTER EFTER RESTEN AF VERDEN MED HENSYN TIL ØKONOMISK VÆKST OG GENERELT MED HENSYN TIL UDVIKLING, SELV OM DEN ER BERIGET MED MEGET STORE NATURRESSOURCER«

vinde. Disse kræfter havde samlet styrke i mange år ved at opbygge netværk, særligt

i de lande, hvor de havde mulighed for at arbejde åbent, som i Egypten.

Det var ikke tilfældet i Tunesien, men det er blevet kompenseret af den kendsgerning, at disse kræfter har nydt godt af en masse oliepenge, og fra fjernsynets magt. Mange af tv-netværkene i regionen er gearret til denne slags grupper, enten gennem religiøse programmer, og man har en masse religiøse kanaler, eller gennem den særlige politiske rolle hos den største satellitkanal, Al Jazeera. Al Jazeera arbejder åbenlyst for De Muslimske Brødres interesser, som er ganske fremtrædende i deres team, og som er finansieret af regeringen i Qatar. Så de har disse afgørende ressourcer, plus selvfølgelig en masse penge fra kongedømmerne i Golfstaterne.

Situationen i Tunesien er eksplosiv, ikke mindst efter mordet på oppositionspolitikeren Chokri Belaïd og de efterfølgende uroligheder. Her regeringsvenlige demonstranter i Tunis dagen efter mordet.

Det var helt forudsigeligt, at De Muslimske Brødre ville få flest stemmer, og altså ingen overraskelse. Folk, som henfaldt til ønsketænkning, reagerede på disse valg ved at vende sig fra de rosenrøde billeder, de i første omgang klæbede sig til, til meget dystre billeder med kommentarer som »foråret bliver til vinter«. Nuvel, sandheden er, at det mest overraskende faktisk er, at de valgsejre, som de religiøse kræfter har vundet, er så skrøbelige. Mest slående er det selvfølgelig i Egypten, hvor man kan se, hvor hurtigt De Muslimske Brødre og deres resultater mister terræn. Se på antallet af stemmer, som De Muslimske Brødre fik i parlamentsvalget, i præsidentvalget, den første runde i folkeafstemningen om forfatningen: Det er åbenlyst, at de taber opbakning i hastigt tempo. De mister terræn, og det er det mest overraskende. Det

samme kan man sige om Tunesien, til trods for venstrefløjens splittelse. Venstrefløjen var latterligt splittet op i en masse grupper og organisationer: I hovedstaden var der snesevis af venstre- og venstreradikale lister, som kæmpede mod hinanden. Hvis man lægger alle stemmerne til de forskellige venstrefløjegrupper sammen, får man et resultat, hvor – hvis de var givet til en fælles liste, havde fået et betragteligt antal medlemmer af parlamentet.

Trods alt dette fik De Muslimske Brødre 40 procent af stemmerne med en stemmedeltagelse på under halvdelen, hvilket betyder, at omkring 20 procent af de registrerede vælgere stemte på dem. Det er ikke ligefrem en stor sejr. Siden da har vi set en forværring af de sociale forhold i Tunesien, og den koalition, som kom til magten, med De Muslimske Brødre som

hovedkraft, har mistet fodfæste. Den er blevet mere og mere miskrediteret, fordi den ikke har været i stand til at løse nogen af landets reelle problemer, som er de ovenfor nævnte: arbejdsløshed, økonomiske problemer, sociale problemer osv. Vi har både i Tunesien og Egypten set en stigning i sociale kampe, i arbejderkampe, med voksende sammenstød mellem disse sociale kampe og regeringer domineret af De Muslimske Brødre i begge lande.

I Tunesien har dette nået et dramatisk niveau med en konfrontation mellem UGTT og regeringen, som er blevet voldelig. Landet skal snart have valg igen, men også før den nye runde med parlamentarisk konfrontation ser vi sociale og politiske konfrontationer udfolde sig, så alt koger (interviewet er lavet før mordet på Chokri Belaïd og de efterfølgende uroligheder,

o.a.) . Alt ændrer sig meget, meget hurtigt. Både ønsketænkningen i starten og de pessimistiske kommentarer, som fugte efter, er meget forhastede og helt forkerte. Faktum er, at vi ser en langstrakt revolutionær opstand, en langstrakt revolutionær proces, som startede i december 2010, og som vil fortsætte både i de lande, hvor opstanden i første omgang førte til sejr, og i de lande, som endnu ikke er blevet påvirket væsentligt. Hele regionen koger.

Hvad skete der med opfordringen til generalstrejke, som UGTT havde indkaldt i starten af december, men som alligevel blev afblæst?

Ja, den blev afblæst efter at man indgik en slags kompromis. Kort fortalt frygtede ledelsen af UGTT, at konfrontationen kunne udvikle sig helt galt, fordi der havde indtil da kun været afholdt en enkelt generalstrejke i landet, og det var i 1978, hvor det førte til et meget alvorlige sammenstød. Så der var en frygt for, hvad der ville ske, og derfor accepterede de at indgå et kompromis, hvor ingen tabte ansigt, men advarslen er der stadig, og UGTT har været meget skarp i sin kritik af regeringen, af den måde, man bruger sin magt, og kravet er fortsat opløsning af de militser, der kontrolleres af det islamiske parti. De Muslimske Brødre både i Egypten og i Tunesien har vist sig endnu mere effektive end Mubarak med at have denne form for organiserede bander.

Så sådan ligger landet, og udsigterne i Tunesien er meget interessante, fordi det er det eneste land i regionen med en organiseret arbejderbevægelse, som virkelig fører an i processen. Den var allerede det faktiske lederskab i oprørets start i december 2010/januar 2011. Ben Ali flygtede ud af landet den dag, hvor generalstrejken nåede til hovedstaden den 14. januar 2011. De faglige aktivister var dem, der førte an i kampen, fra Sidi Bouzid, den by hvor det hele startede efter selvafrændingen af Bouazizi,

til den dag, hvor oprøret kulminerede i hovedstaden. Faglige græsrodsaktivister og mellemledere udgjorde det reelle lederskab af kampen. Men efter diktaturets fald har der været et skifte i ledelsen af UGTT, og dette skifte har bragt venstrefløjen, også den yderste venstrefløj, i front. Den tunesiske venstrefløj drog endelig læren af sine seneste erfaringer og lykkedes at gå sammen i det, de kalder Folkefronten. Det faktum, at denne koalition af venstrefløjegrupper er dominerende i UGTT, er enormt vigtigt. Det sætter Tunesien på et betydeligt mere avanceret niveau for kampen end noget andet land i regionen.

Hvis vi kan gå videre til Egypten, hvor der siden valget af Morsi som præsident sidste sommer har været forsøg på at samle en opposition til De Muslimske Brødre. Kan du sige noget om venstrefløjen her efter revolutionen?

Ja, men der er en meget stor forskel mellem Egypten og Tunesien. Næmlig den kendsgerning, at venstrefløjen står meget stærkere i Tunesien, fordi venstrefløjen i lang tid, i flere årtier, har været meget aktiv i fagbevægelsen, i det faglige landsorganisation UGTT. Og selv om den bureaukratiske ledelse af landsorganisationen det meste af tiden var under regeringens kontrol eller indflydelse, så formåede venstrefløjen altid at være aktivt til stede i de lokale fagforeninger. De mest fremtrædende faglige aktivister hører til på venstrefløjen. Desværre ser vi ikke noget tilsvarende i nogen af de andre lande, heller ikke Egypten. I Egypten organiserede oppositionen sig i en koalition af venstrefløjen og liberale kræfter, herunder rester fra det gamle regime.

Selvfølgelig kunne det også ske i Tunesien i den forstand, at nogle folk på venstrefløjen eller i fagbevægelsen kunne blive fristet til at indgå i en alliance med resterne fra det gamle regime i en konfrontation med De Muslimske Brødre, de islamiske fundamentalistiske kræfter. Men i Egypten

sker det allerede med Amr Moussa som en del af koalitionen, men Moussa, skal man huske, tilhører den liberale del af det gamle regime. Han er ikke som Shafiq, den tidligere præsidentkandidat, som blev set som den officielle repræsentant for fortsættelsen af Mubaraks regime. Moussa stillede faktisk op mod Shafiq i præsidentvalget. Så i Egypten har vi en liberal-venstrefløjskoalition. I det omfang den er en front, der står sammen om demokratiske krav, kan man

» **SÅ SÅDAN LIGGER LANDET, OG UDSIGTERNE I TUNESIEN ER MEGET INTERESSANTE, FORDI DET ER DET ENESTE LAND I REGIONEN MED EN ORGANISERET ARBEJDERBEVÆGELSE, SOM VIRKELIG FØRER AN I PROCESSEN**«

se det som et legitimt arrangement, men problemet er, at man gik et skridt videre og dannede en valgalliance.

Venstrefløjen i bred forstand er især repræsenteret af Hamdeen Sabahi, som er den kandidat, der overraskede alle i præsidentvalget ved at blive nummer tre og endda vinde valget i Kairo og Alexandria, de to vigtigste byer. Det var helt fantastisk. Sahabi kom til at repræsentere dem, der søgte et venstrefløj-alternativ både til det gamle regime og til de islamiske kræfter. Efter valget dannede han den Folkelige Strømning, hvor de fleste grupper på den yderste venstrefløj er med. Desværre er den Folkelige Strømning i øjeblikket blevet overskygget af den brede koalition, i stedet for at bygge på det venstrefløj-potential, der var samlet omkring Sahabi i første runde af præsidentvalget.

Bevægelsen mod regimet ledet af De Muslimske Brødre i Egypten rejser spørgsmålet om hærens rolle. Hvad siger du til

dette, både i forhold til styrkeforholdet, og den sandsynlige udvikling i betragtning af de uløste økonomiske og sociale problemer og et regime, som mister vælgeropbakning og i en vis forstand vælgermæssig og politisk legitimitet?

Den hastighed, hvormed Morsi mister fodfæste og legitimitet, er en reel overraskelse. Jeg har altid troet, og jeg er ikke den eneste, at folk måtte gå gennem en erfaring med disse fyre ved magten, for rigtigt at forstå, hvem de egentlig er og for ikke længere at blive fordummet af tomme slogans a la »Islam er løsningen« og på denne måde skjule, at de i virkeligheden ikke har noget alternativt program. Men det går faktisk hurtigere end forventet, og en forklaring på dette er den temmelig klumsede måde, De Muslimske Brødre tackler situationen på. De har udvist så meget arrogance og troet, at det er deres dag med Guds hjælp, og at de har tingene sikkert i deres hænder, hvilket er fuldstændig kortsigtet. Hvis de havde været smartere, så havde de faktisk forstået,

»DER MÅ IKKE HERSKE NOGEN TØVEN PÅ NOGEN DEL AF VENSTREFLØJEN OM AT STÅ SAMMEN MED DET SYRISKE FOLK I DETS KAMP MOD DETTE BRUTALE, UDBYTTENDE OG KORRUPT DIKTATUR«

at det slet ikke er i deres interesse at regere på nuværende tidspunkt. Enhver, som prøver at regere landet med den type program, de har, er dømt til at mislykkes ynkeligt. Det mest sigende udtryk for, hvad der er sket i Egypten, var da Morsi underskrev aftalen med IMF for nylig. Han underskrev en aftale med IMF, som indeholdt betingelser, der ville blive forkastet af alle og enhver, der skulle opbygge Egypten. Og selvfølgelig

underskrev de aftalen, fordi den svarer til deres egen neoliberale tankegang, som ikke adskiller sig fra det tidligere regime. Og det var på det værste tidspunkt, da De Muslimske Brødre startede deres konfrontation med oppositionen, at Morsis regering besluttede at hæve priserne på basisvarer og ændre skattesystemet på en måde, som ikke ville genere de rigeste. Det førte til så store protester, at Morsi måtte droppe forslaget få dage efter på sin Facebook-side! Det blev en vittighed. Det viser, hvor lidt disse folk forstår sig på en reel løsning på de dybe sociale økonomiske problemer i landet.

Nu til spørgsmålet om hæren. Der har været meget postyr om Morsis »revolutionære kup«, hvor han afsatte Tantawi, leder af det Øverste Militærråd, sammen med den næstkommanderende. Men sandheden er, at dette skete i fuld overensstemmelse med det militære establishment, som faktisk ønskede at skille sig af med disse folk, som udelukkende sad på deres poster, fordi de var placeret der af Mubarak imod militærets ønske. Se bare på Tantawis alder; han har langt overskredet en alder for en militær position af enhver slags. Vi ved fra Wikileaks, igen fra amerikanske diplomatiske rapporter, at officererne i hæren plejede at kalde Tantawi for »Mubaraks puddelhund«. Så det at han blev fjernet, havde overhovedet ikke noget »revolutionært« over sig. De fik medaljer og generøse håndtryk, og dertil immunitet i forhold til, hvad de lavede som militære ledere. Hvis man tror, at hærens position er blevet svækket, tager man helt fejl.

Se hvad der skete for nylig, da konfrontationen kulminerede mellem Morsi og oppositionen. Den nye militærleder tog initiativ til at gå åbenlyst ud som mægler og opfordrede til en konference, som skulle omfatte præsidenten og regeringen på den ene side, og oppositionen på den anden. Hæren kom med nogle få erklæringer forinden, helt parallelt til hvad man sagde på tidspunktet for oprøret mod Mubarak, nemlig at de ikke ville slå ned på folket.

Budskabet var: »Vi har ikke accepteret at blive brugt politisk af Mubarak, og vi vil ikke udnyttes politisk af Morsi.« Så hæren spiller dette spil, og man kan formode, at det i høj grad er efter råd fra Washington, at man holder sig uden for slagsmålet, altså at tiltage sig en dommer-rolle, så man kan spille rollen som »redningsmand«, hvis situationen løber ud af kontrol, med en gentagelse af den sædvanlige rækkefølge med revolution, kaos og så et kup. Men det egyptiske folk er, i det mindst på nuværende tidspunkt, alt for kritisk over for hæren til, at dette kan blive muligt på kort sigt. På længere sigt ved man aldrig.

Før jeg spørger til Syrien, skal jeg lige høre, hvordan spørgsmålet om palæstinenserne og Gaza spiller ind. For det blev vurderet som et kup for Morsi, den måde hvorpå han hjalp med til at få en aftale på plads. Som du ved, blev han af Time Magazine udnævnt til den mest betydningsfulde mand i Mellemøsten, kun for at afvise ham den næste uge, men hele spørgsmålet om Israel og palæstinenserne fylder meget i dette billede. Kan du sige et par ord om dette?

Det viser hen til en vigtig ting. Jeg nævnte hovmodet og arrogancen hos De Muslimske Brødre, men et af de centrale elementer i dette er den støtte, de får fra Washington. Det er et nøgleelement i deres tro på, at de har kontrollen, at de er i stand at styre. Washington blev reelt taget på sengen med opstanden på et tidspunkt, hvor man stod – og stadig står – i den svageste position i regionen siden højdepunktet i 1991, da en halv million amerikanske tropper under George Bush Sr. blev udstationeret i Golfen forud for den første USA-ledede angreb på Irak. Dette højdepunkt af USA-herredømme førte også til starten på den såkaldte fredsproces mellem Israel og de arabiske lande, og senere Oslo-aftalerne i 1993. Alt dette ligger bagude. Den væsentlige faktor, som gjorde en ende på det hele, var Bush

De Muslimske Brødre er til stede og spiller en central rolle i næsten alle landene. Her Egypten, til venstre i billedet, præsident Morsi

Jr. administrationen, regeringen George W. Bush, og den største katastrofe for det amerikanske imperium generelt, for USA-imperialismen, som besættelsen af Irak viste sig at være. Det forvandlede sig til et mareridt. USA-soldater måtte forlade Irak uden at opnå et eneste af de grundlæggende mål, som de havde sat sig forud for besættelsen af landet. De måtte forlade landet, uden at beholde en eneste base, ingenting, og ingen kontrol over regeringen, som er under langt større indflydelse fra Iran. Det første, som Irak gjorde efter at de amerikanske tropper forlod landet, var at forhandle en våbenhandel med Rusland, af alle. Irak var en katastrofe for USA.

Så de står virkelig svagt. USA føler sig ganske svag i regionen og satte sig på bagsædet i NATO-operationen i Libyen med en lav profil, modsat andre operationer,

som vi har set indtil nu, hvad enten vi taler om Kosovo eller Afghanistan eller aktioner uden for NATOs kommando som Irak. I Syrien kan vi se Washingtons impotens meget tydeligt. Stilet over for alt dette så USA De Muslimske Brødre som den eneste kraft, man kunne satse på.

Emiren af Qatar lavede aftalen, eftersom han har været hovedsponsor for De Muslimske Brødre siden midten af 1990'erne. Washington endte med at satse på De Muslimske Brødre, fordi man mistede sine sædvanlige allierede, folk som Mubarak og Ben Ali. Fordi vi gik ind i en ny fase i regionens historie, har Washington nu brug for en ny kraft med en reel folkelig basis, og den eneste, de fandt til disposition, var De Muslimske Brødre, som de var ganske godt parate til, eftersom der var en lang historie med samarbejde. I 1950'erne, 1960'erne og

1980'erne frem til 1990'erne var De Muslimske Brødre grundlæggende allieret med USA, særlig i 1950'erne og 1960'erne, hvor de i hele regionen blev regnet som samarbejdspartnere med CIA, USA og Saudi Arabien. På dette tidspunkt var de sponsoreret af saudierne. Det var før, de skiftede til Qatar i 1990'erne.

Så Washington satser igen på dem, og den rolle, som Morsi spillede i Gaza-sagen, var faktisk den rolle, som Mubarak plejede at spille, men med større effektivitet, fordi Hamas er den palæstinensiske gren af De Muslimske Brødre. Så de havde mere slagkraft over for Hamas, og derfor forhandlede de denne aftale og fik ros fra Washington. Washington satser på disse folk, hvad enten det er i Tunesien eller i Egypten eller i Syrien i fremtiden, når regimet falder. I hele regionen er der ikke noget land, hvor

Modstandens bog

AF SVEND VESTERGAARD JENSEN

Venstrefløjen må støtte oprøret uden tøven, i Syrien såvel som alle andre steder. Her fra en støtte-demonstration i London 17. marts 2012.

De Muslimske Brødre ikke er til stede, og hvor de ikke spiller en central rolle, og det er derfor Washington satser på dem og har været utrolig forsigtig med at kommentere på udviklingen i Egypten. Obama-administrationen var faktisk mere offensiv i sin kritik af Mubarak, end man har været mod De Muslimske Brødre.

Kan du kommentere situationen i Syrien? Lige nu har hele processen her været ekstremt hård og voldelig fra regeringens side, og der er ingen enighed i oppositionen, selv ikke hos venstrefløjen mod regimet, eftersom dele af venstrefløjen ser ud til at støtte regimet. Hvordan ser du udviklingen?

Syrien er ingen undtagelse fra hele mønsteret af opstande i den forstand, at der er et meget diktatorisk regime, faktisk et af de mest despotiske i regionen, sammen med Libyens Gadaffi og det saudiske kongedømme. På den anden side er det et land, hvor den sociale økonomiske krise var mest akut, med meget høj arbejdsløshed, en fat-

tigdomsrate på 30 procent, og på den anden side, en regerende familie, der koncentrerer magten og rigdommene i helt uhørt grad. Den syriske præsidents fætter kontrollerer 60 procent af økonomien. Hans personlige rigdom anslås til 6 milliarder dollar. Alt dette var en meget eksplosiv cocktail. Og den eksploderede.

På venstrefløjen har man haft kommunister, som deltog i regeringen. Det er en tradition, som eksisterer fra tiden med Sovjetunionen, som plejede at have tætte forbindelser til det syriske regime, og som er fortsat under Putin. Men hovedparten af venstrefløjen, om ikke hele venstrefløjen i den sande betydning af ordet, er imod regimet. Det største venstrefløjsparti i Syrien er repræsenteret i det Syriske Nationalråd: det er afvigerfløjen af kommunisterne, som splittede ud i 1970'erne og var imod samarbejde med regimet.

At tro at det syriske regime er venstreorienteret eller, endnu værre, at Assad er »en socialist, humanist og pacifist,« som Chavez har sagt det så pinligt, er i bedste fald uvidenhed. Der må ikke herske nogen tøven

på nogen del af venstrefløjen om at stå sammen med det syriske folk i dets kamp mod dette brutale, udbytende og korrupte diktatur. Når det er sagt, så er der i Syrien – som i alle andre lande i regionen – islamiske fundamentalister blandt de kræfter, som kæmper mod regimet. Det var tilfældet i Tunesien og Egypten. Det må ikke bruges som undskyldning for at tilsværte hele oprøret. Venstrefløjen må støtte oprøret uden tøven, i Syrien såvel som alle andre steder, og samtidig – og endnu mere, når diktaturet er bukket under – må man støtte de mest progressive kræfter inden for bevægelsen. Dermed følger man den proces af radikaliserings i revolutionen, som Marx en gang kaldte »permanent revolution«

Offentliggjort første gang i December 2012 i International Socialist Review

Interviewet er oversat fra International Viewpoint af Karina Skov.

Den er skrevet af Bertel Nygaard, som er lektor ved Institut for Kultur og Samfund på Aarhus Universitet.

I bogen endevendes revolutionsbegrebet. Selvom bogen er skrevet af en historiker, handler den ikke bare om revolutionsbegrebet som historisk fænomen, men også aktuelt. For den – revolutionen – kan altid opstå, som vi foreksempel ser det med de arabiske oprør og de nye protester mod finanssektorens magt i den vestlige verden. Og begrebet behandles i bogen bredt og udfordrer alle grænser, på alle livets områder. Historisk og nutidigt. Internationalt og i Danmark. Hvilken påvirkning havde den franske revolution i Danmark? Hvilken betydning for kunst, kultur, æstetik og litteratur? Hvilken betydning får revolutionen, når mennesker, der tidligere var undertrykte, pludselig bliver frie?

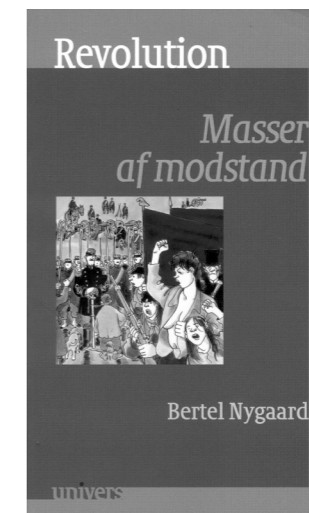
Forfatteren tager for at definere revolutionsbegrebet fat i et enkelt historisk forløb, som han skriver er alle revolutioners moder – den franske revolution fra 1789 og frem. Godt at blive klog på og forstå, hvor meget denne revolution forståelsesmæssigt og begrebsmæssigt betød for revolutionære skribenter som Karl Marx og Lev Trotskij, der begge gentagne gange brugte begreber og eksempler herfra.

Revolution som fænomen

Forfatteren definerer begrebet revolution som »et pludseligt, gennemgribende samfundsmæssigt og politisk brud i forbindelse med omfattende, massebaserede protesthandlinger«.

Millioner af mennesker synes i disse år at gå ind for radikale samfundsforandringer, presset af omstændighederne. Mange rundt om i verden bruger begrebet, ligesom dette begreb bruges i mange sammenhænge, såsom den grønne revolution,

En bog kommer nærmest som bestilt til Enhedslistens principprogramdebat og efter sidste sommers agurketidsrevolutionsdebat i medierne. »Revolution – masser af modstand« hedder bogen.

teknologiske revolutioner, revolutionerende mode, osv., osv.. Ordene er og har været på manges læber netop i disse år. Hvordan den – revolutionen – udløses med videre, er jo af gode grunde svært at sige noget om. Bogens forfatter kigger på det gennem de historiske erfaringer.

Voldelig eller ikke-voldelig, eller hvordan? Og her viser erfaringer, at det ikke er noget, de revolutionære afgør. Afgørende er derimod at inddrage så mange som muligt i samfundsforandringerne, og dermed sikre opbakningen bag, så der bliver meget lidt vold. Forfatteren bruger i voldsspørgsmålet den kendte filosof Slavoj Zizek, for ikke at ende i den kendte sort/hvide debat om vold. I stedet reflekterer han nøgternt at reflektere over »voldens dialektik«.

Også den for mange af Socialistisk Informations læsere kendte Ernest Mandel – et ledende medlem af Fjerde Internationale gennem mange år – anvendes her: »Revolutionens væsen er ikke brugen af vold i politik, men en radikal, kvalitativ forandring«. Og Mandel tilføjer: »Kun dybt syge mennesker, som på ingen måde kan bidrage

til opbygningen af et virkeligt klasseløst samfund, kan ligefrem finde fornøjelse i at forsvare og udøve vold i større skala«.

Vold og ikke-vold – der er ingen grund til at være naiv. Magthaverne frasier ikke deres privilegier uden forsøg på magtanvendelse, voldsudøvelse.

Kommer igen!

Gennem læsning af bogen får man et nuanceret syn på revolutionsbegrebet og et indblik i, hvordan revolutioner rundt omkring i verden har påvirket omgivelserne internt i samfundene, men også på tværs af landegrænserne. I det nye århundrede synes, trods hvad vi fik at vide for få år siden, revolutioner at trænge sig på og blive brændende aktuelle, ligesom de har gjort det med jævne mellemrum i de over 200 år, der gennemgås i bogen. Igen og igen hver gang efter perioder med stilstand, hvor den blev erklæret for død og begravet.

Som forfatteren skriver: »Revolutionen er et definerende aspekt af den moderne verdenshistorie. Den udtrykker selve kernen i, hvad det vil sige at være moderne i historisk forstand – forandring, opbrud, nygrundlæggelse. Den moderne verdenshistorie som helhed er en revolutionens verdenshistorie«.

Og bliv ikke fortvivlet – som bogen viser og med forfatterens afsluttende ord i sidste afsnit af bogen kort og godt siger: »Revolutioner og revolutionære projekter kommer igen«. Ja, den er værd at læse!

Bertel Nygaard
Revolution – Masser af modstand (2012)
Aarhus Universitetsforlag
214 sider. 200 kr.

Lars Olsen: Det danske klassesamfund

I debatbogen »Det danske samfund« genopliver Lars Olsen, Niels Ploug, Jonas Schytz Juul, og Lars Andersen klasseanalysens tradition i Danmark. Bogen er et tiltrængt indlæg i en bredere offentlighed om det danske samfunds udvikling siden 1980'erne med fokus på de sociale klasseskel. Derfor er bogen særdeles interessant. Men bogen præges af en forkert forståelse af udviklingen i arbejderklassen og mellemlagenes stilling i den nyliberale kapitalisme.

I sidste ende fører det til en forkert forståelse af mulighederne for at kæmpe mod klassesamfundets ulighed.

AF ANDERS HADBERG

»Det danske klassesamfund« er en interessant debatbog – på mange måder. En af de positive overraskelser ved bogen er, at Lars Olsen (»Det delte Danmark« 2005, »Den nye ulighed« 2007, »Eliternes triumf« 2010) har løftet blikket fra det pjalteproletariat, som han gennem 2000'erne udså som den vigtigste udfordring, venstrefløjens stod overfor.

I »Det danske klassesamfund« vil Olsen analysere klassesamfundet i sin helhed. Med god assistance fra både AE-rådet, som Olsen har samarbejdet med omkring tidligere bøger, og Danmarks Statistik, leverer han og medforfattere et veldokumenteret og spændende bud på en analyse.

Bogens analyser dækker – hvor muligt – perioden 1985 til 2012, gennem et blik på en række sociale og økonomiske forhold, blandt andet indtægt, formue, social arv og uddannelse. Derved beskriver bogen ganske alsidigt forskellige træk ved klassesamfundet Danmark.

Bogens analyser tager udgangspunkt i en definition af klasser, der ligger tæt op ad den stratifikation, som benyttes i Danmarks Statistiks socioøkonomiske kategorier, hvilket giver en statistisk dybde, som er meget interessant.

Bogen er velskrevet med eksempler

fra hverdagslivet. Samtidig er bogen handlingsorienteret og slutter af med et 5-punktsprogram for ændring af klasseforholdene.

I denne anmeldelse vil jeg gennemgå nogle af bogens konklusioner og se med meget kritiske øjne på klasseforståelsen hos Olsen m.fl. Ikke mindst fordi klasseanalysen leder til en forkert forståelse af klassesamfundets dynamik og i sidste ende venstrefløjens opgaver. Selvom kritikken fylder meget, så er bogen dog stadig læseværdig.

Svaghederne i klasseforståelsen

Der er en række svagheder i den klasseinddeling, som går igennem bogen. Især indplaceringen af forskellige dele af arbejderklassen er forkerte. Svaghederne kan henføres til den teoretiske inspiration, som Olsen m.fl. henter fra den franske sociolog, Pierre Bourdieu, arbejde, hvor kapital kan antage både en økonomisk, social og kulturel form. Dette bruger Olsen m.fl. til at lave to parametre for klassedelingen: stillingen i arbejdslivet og uddannelse (note 2).

Dette fører til en fem-delt klassestruktur bestående af:

Overklassen (1 pct.): Selvstændige, topledere og personer med videregående uddannelser, som alle med en indkomst

på mere end 1,2 mio.kr.

Den højere middelklasse (9 pct.): selvstændige, topledere og personer med videregående uddannelser, der alle tjener mellem 807.000 kr. og 1,2 mio.kr. Dog regnes alle akademikere uanset indkomst til denne klasse.

Middelklassen (24 pct.): Selvstændige, topledere, og personer med kort eller mellemlang videregående uddannelse der alle tjener under 807.000 kr.

Arbejderklassen (47 pct.): Personer med erhvervsfaglig uddannelse og ufaglærte, som tjener mindre end 807.000 kr.

Underklassen (20 pct.): Personer, der står uden for arbejdsmarkedet mere end 4/5 af året.

Stillingen i arbejdslivet handler om ejerskabet over produktionsmidlerne, og kontrollen med eget og andres arbejde. Så langt så godt. Uddannelsesparameteret er imidlertid mere problematisk. Problemet med den anvendelse af teorien, som Olsen m.fl. fremfører, er at uddannelse bliver grundlag for udspaltning i en selvstændig klassedannelse. Konkret betyder det, at alle, der har taget en videregående uddannelse, fx til pædagog, radiolog, eller lignende, bliver en del af middelklassen eller den højere middelklasse. Olsen m.fl. siger selv om dette valg:

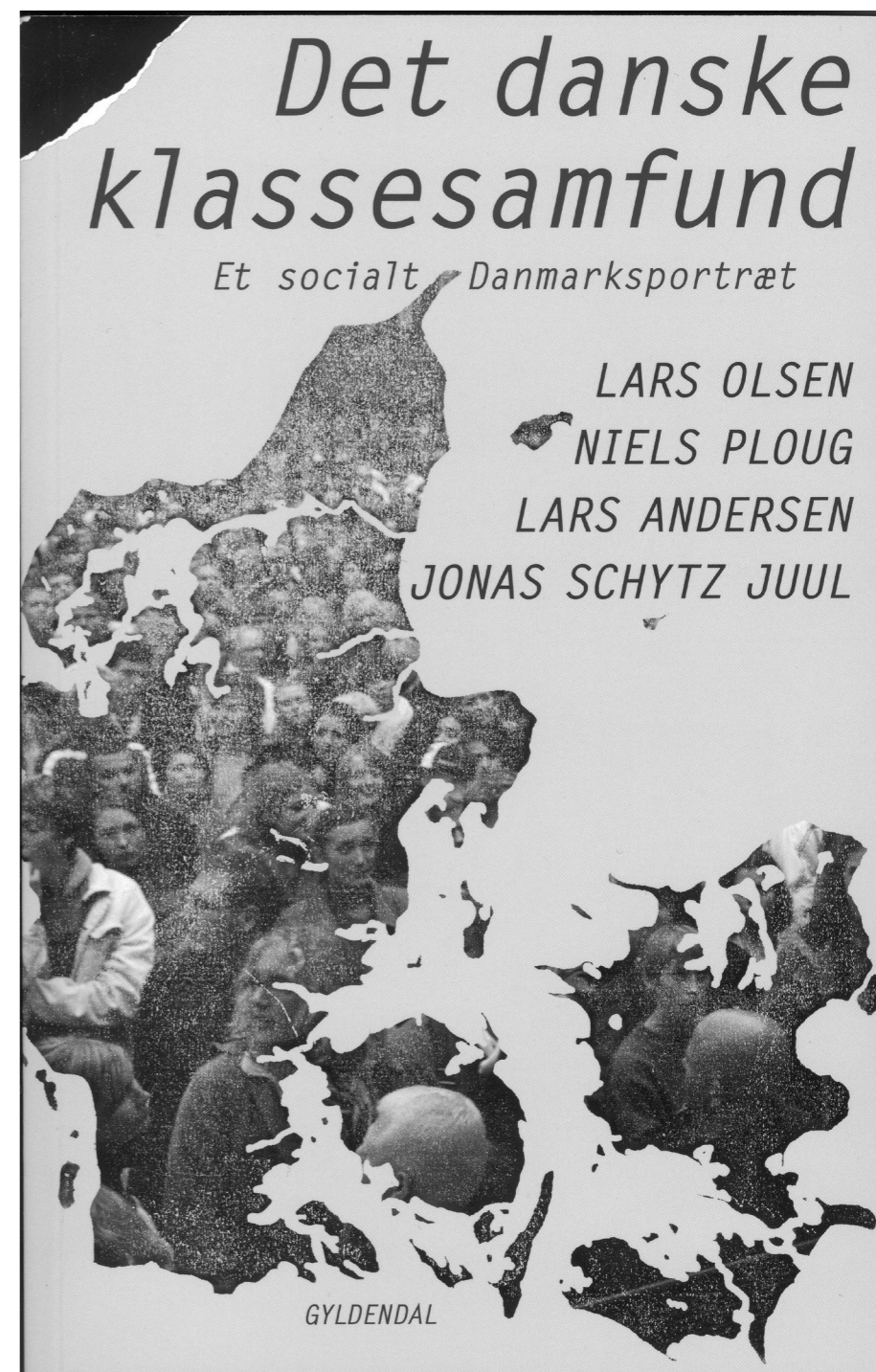
»Uddannelse er et andet afgørende parameter i nutidens samfund. Eksamensbeviset har stor betydning for ens placering i hierarkiet på arbejdspladsen – om den ansatte på hospitalet er portør, sygeplejerske, læge eller djøf'er på direktiongangen. Samtidig definerer folk med lange uddannelser i højere grad deres eget arbejde, de har derfor mere indflydelse på deres hverdag. Det hører også med, at uddannelse er en ressource i sig selv. For eksempel er forældrenes uddannelse afgørende for, hvordan børnene klarer sig i uddannelsessystemet – dét er faktisk vigtigere, end hvor meget far og mor tjener. Uddannelse giver som sagt det, Pierre Bourdieu kalder 'kulturel kapital' – og det er en kilde til magt.« (side 38).

Problemet er imidlertid, at det er en forkert antagelse, at uddannelse giver magt. Konkret udgør det et ukorrekt udgangspunkt for en moderne klasseanalyse, fordi:

- Det er en ensidig forsimpning af de videregående uddannelsers stilling i forhold til arbejdslivet; et eksempel er den proletarisering, som flere professionsuddannelser er undergået de sidste 30 år
- Et andet forhold er, at organiseringen af arbejdet i den nyliberale globalisering i sig selv har medført stigende uddannelsesniveauer pga. nye arbejdsfunktioner, hvor arbejdet i højere grad bliver overvågning af produktion, samt udvikling og modning af masseproduktion.

Dette er to modsatrettede tendenser: Mere uddannelse til flere, overfor en proletarisering af arbejdets indhold, som uddannelserne giver adgang til. Nogle uddannelser giver adgang til stillinger med magt og kontrol over eget – og endda andres arbejde. Men nogle uddannelser giver adgang til usikre ansættelsesvilkår og indkomst under gennemsnittet for en faglært arbejder.

Når Olsen m.fl. hævder, at pædagogen i daginstitutionen, som i dag tjener mindre end en faglært arbejder, tilhører middelklassen, og når akademikerer pr. definition befinder sig i den højere middelklasse, selvom han kører taxa, er det et udtryk for en umoderne klasseanalyse. Umoderne fordi den vil forstå den moderne arbejdsdeling i vesteuropæisk

kapitalisme med en umoderne forståelse af uddannelsernes sociale betydning. Vi vender tilbage til dette senere.

Den afsondrede overklasse

Bogen leverer en god beskrivelse af overklassen, som udgør 1 procent af befolkningen. Forfatterne leverer et godt indblik i den afsondrede overklasse, som holder sig uden for offentlighedens søgelys. Ikke blot er indkomsten stigende, men formuerne vokser også. Overklassen har siden 1985 øget afstanden til de andre klasser markant.

Kapitlet om overklassen ligger i forlængelse af de analyser, som Arbejderbevægelsens Erhvervsråd gennem en årrække har udgivet om »Den gyldne procent«, men putter noget kød på forståelsen af overklassen gennem arven fra Marx: kontrollen med produktionsmidlerne og andres arbejde er det grundlæggende træk, der giver magt og privilegier.

Olsen m.fl. viser, hvordan ghettoiseringen af overklassen foregår i særlige enklaver i Nordsjælland. Men også hvordan den lokale fabrikant i en jysk provinsby indgår

» Problemet er imidlertid, at det er en forkert antagelse, at uddannelse giver magt«

i overklassen – om end på en bestemt måde: »Udenfor for storbyerne består overklassen i høj grad af selvstændige – nogle står i spidsen for gamle familievirksomheder, andre er selfmade men, der har skabt deres egen succes. De repræsenterer ofte en mere folkelig og jordnær livsform end hovedstadseliten, med dens store mængder af nedarvet kulturel kapital. De er da også forankret i nogle lokalområder, hvor det store flertal er arbejderklasse eller almindelig middelklasse.«

Selvom billedet kan virke noget overdrevet, når det kommer til vurderingen af populariteten af den provinsielle overklasse, så peger det alligevel på en interessant skelnen mellem forskellige fraktioner af kapitalistklassen. Nogle er knyttet op på netværk omkring hovedstaden og har et omdrejningspunkt omkring kongehuset. Andre artikuleres mere lokal / regionalt i fx Jylland.

Olsen m.fl. giver intet konkret bud på om eller hvordan eventuelle modsætninger i overklassen manifesterer sig politisk. Disse forskelle er da også – er det min påstand – blevet mindre i den periode, som Olsen m.fl. betragter (note 3). Men ikke desto mindre kan dette ændre sig under den nuværende langvarige stagnation, hvor spændingerne mellem agrarkapitalen, finanskapitalen og den transnationale produktive kapital øges i takt med at kriserne indenfor de forskellige sektorer udspiller sig.

Krisepolitik til klasse-eftersyn

Et andet af bogens bedre afsnit handler om den førte økonomiske politik. Her skåner Olsen m.fl. hverken den tidligere eller nuværende regering. I en samlet effektberegning af skattereformer og kriseindgreb dokumenterer Olsen m.fl. at skatte- og krisepolitikken har ført en politik til gavn for overklassen og den højere middelklasse.

Arbejderklassen og underklassen har betalt regningen for en krisepolitik, der lønner de højeste klasser.

Den glemte arbejderklasse

Et af bogens væsentligste bidrag til en samfundsdiagnose er analysen af arbejderklassen. Det er samtidig også den største akilleshæl. Der er tre hovedpointer at tage med fra bogens analyse af arbejderklassen.

- Arbejderklassen er den største klasse i samfundet. Olsen m.fl. finder ud fra deres klassedefinition (se mere herom nedenfor), at arbejderklassen udgør 47 procent af den voksne befolkning.
- Arbejderklassen er hovedsageligt bosiddende i Jylland (eller Vestdanmark), et mønster der følger af industriens udflytning til hovedlandet
- Arbejderklassens børn uddannes i stadig højere grad.

- Arbejderklassen spiller med andre ord en væsentlig rolle i samfundet, om end den glemmes i det offentlige rum. Det skyldes ifølge Olsen m.fl., at mediernes fokus er på helt andre klasser end arbejderklassen – enten på underklassen eller på den højere middelklasse.

Samtidig er arbejderklassen helt ekskluderet i den offentlige debat om forskellige økonomiske indgreb. I bogens kapitel om den økonomiske politiks konsekvenser for klasserne viser Olsen m.fl. hvordan både VK-regeringens og den nuværende regerings økonomiske politik har vendt den tunge ende nedad. Det skyldes blandt andet at politikerne glemmer arbejderklassen, når de fx taler om pensions- og efterlønsreformer.

Samtidig er arbejderklassen berørt af urbaniseringsbølgen, og de relaterede problemstillinger, som det medfører i landdistrikterne. Bortfald af arbejdspladser i lokalområdet, fraflytning fra lokalområdet, manglende mulighed for at afhænde boligen, forfald af infrastrukturen. Dette fører i nogle tilfælde til en glidning ned i det Olsen m.fl. betegner som underklassen; altså over på overførselsindkomst uden muligheder for at komme tilbage på arbejdsmarkedet.

Forskydning i klassestrukturen fejlførtolket

Ifølge Olsen m.fl. er arbejderklassen blevet markant mindre siden 1985. Hvor arbejderklassen i 1985 udgjorde 58 procent af den voksne befolkning, så udgør den i 2009 alene 47 procent. Dermed er størrelsen af klassen reduceret med 11 procentpoint, hvilket ville betyde, at arbejderklassen i dag skulle omfatte en lille halv million flere lønarbejdere, hvis sammensætningen af klasserne havde været uforandret. Se nedenfor.

Til gengæld er middelklassen vokset markant. Den klasse, som Olsen m.fl. kalder den højere middelklasse er mere end fordoblet og middelklassen (lavere?) er vokset med 5 procentpoint svarende til ca. 25 procent. Underklassen derimod er derimod stort set uforandret i relativ størrelse.

Med andre ord er den væsentligste forskydning i klassestrukturen fra arbejderklasse til middelklasse (Se tabel 1).

Umiddelbart puster analysen fra Olsen

m.fl. til myten om at det danske samfund er blevet et middelklassesamfund. Hvor arbejderklassen udgør 47 procent af befolkningen, så udgør middelklassen og den højere middelklasse samlet 33 procent. Hvis udviklingen fortsætter blot nogle et eller to årtier vil snart flertallet af danskerne altså tilhøre middelklassen. Den politiske konklusion ligger snublende nær: venstrefløjens må sørge for at alle kan få en uddannelse; det giver magt og kontrol over eget arbejde.

Middelklassen og den moralske klasseanalyse

Men spørgsmålet er om den forskydning fra arbejderklassen til middelklassen, som Olsen m.fl. registrerer, nu også dækker over den tendens at kapitalismen stille og roligt bliver mere og mere menneskelig. At modsætningerne mellem klasserne langsomt ophæves gennem en »af-proletarisering« af lønmodtagerne (note 4).

Arbejderklassen er defineret som faglærte og ufaglærte arbejdere, samt de laveste placerede funktionærer. Det vil sige, at arbejderklassen tæller både privatansatte, fx ufaglærte industriarbejdere, arbejdsmanden, mureren og frisøren; og offentligt ansatte som fx portøren på hospitalet, SOSU-assistenten og pædagogmedhjælperen.

Problemet med denne meget snævre definition af arbejderklassen er, at den overser det forhold, at uddannelsesniveaulet generelt er steget. Samtidig er der sket en stadig strømning af den offentlige sektor, under hatten New Public Management med dens forskellige instrumenter, som har medført at arbejdet – som af Olsen m.fl. beskrives som middelklassearbejde, er sat i meget stramme rammer.

Er en pædagog for eksempel en del af middelklassen? Olsen m.fl. siger ja, deres uddannelse giver dem magt. Men hvis

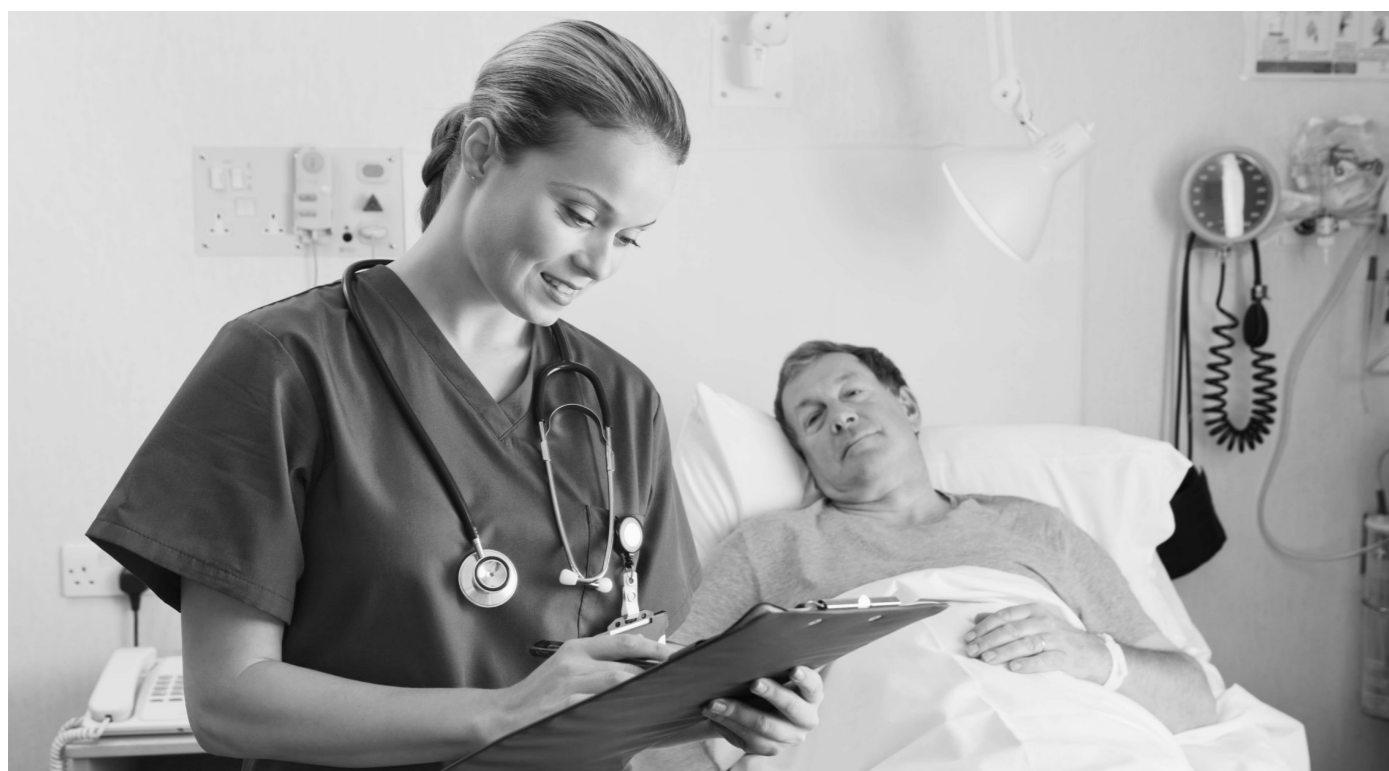
man ser på pædagogernes arbejdsvilkår vil man nok finde en helt anden virkelighed end den romantiske forestilling, som Olsen m.fl. hævder at gælde. Arbejdspress, underbemanding og stramme tidsplaner mv. er en del af arbejdet. Samtidig er lønnen i mange tilfælde lavere end en faglært arbejders.

Det virker derfor mere som en moralsk skelnen end en skelnen baseret på den faktiske virkelighed, at placere nogle af de personalegrupper som har en videregående uddannelse i middelklassen i stedet for i arbejderklassen. Denne skelnen gælder ikke blot for de mellemlange videregående uddannelser, som i høj grad ansættes i den offentlige sektor (pædagoger, lærere, sygeplejersker mv.), men også for personer med akademisk uddannelse. Proletariseringen af visse akademiske uddannelser betyder, at arbejdsvilkårene er kraftigt forringet ligesom lønnen.

Bevægelser i uddannelsessystemet fortegnes

Et eksempel på, hvor Olsen m.fl. fortegner bevægelserne i uddannelsessystemet, er forfatterens fortolkning af stigningen i det generelle uddannelsesniveau og den ulighedsskabende dynamik, som denne stigning udspiller sig indenfor. »Det danske klassesamfund« kendetegnes på dette punkt af en næsten uddannelsesfjendsk holdning, hvor Olsen m.fl. ensidigt tegner billedet af et uddannelsessystem, der firkantet reproducerer klasseskel:

»Ekspansionen af de lange akademiske uddannelser har fulgt et helt entydigt mønster: Jo længere oppe i samfundspyramiden, desto større stigning. Mens andelen af unge fra overklassen og den højere middelklasse er øget med syv procent, er der kun minimal stigning blandt unge fra arbejderklassen og underklassen. Dette er bemærkelsesværdigt af flere grunde. For

Olsen m.fl. vil automatisk placere alle med en videregående uddannelse, som f.eks. radiolog eller sygeplejerske i middelklassen eller den højere middelklasse

Tabel 1

De sociale klassers andel af de 18-59-årige danskere, opgjort som personer, 2009, i procent	2009	1985
Overklasse	1	1
Højere middelklasse	9	4
Middelklasse	24	19
Arbejderklasse	47	58
Underklasse	20	18

Kilde: Olsen m.fl. (2012: 14)

det første havde de højere klasser allerede for femten år siden en stor andel unge, der blev akademikere. Ekspansionen af det akademiske system kunne mobilisere en 'intelligensreserve' af talentfulde unge fra andre klasser, men det er tydeligvis ikke sket. Tværtimod ser vi en cementering af et mønster, hvor de bedst betalt og mest indflydelsesrige job går i arv fra forældre til børn. Chanceuligheden er større i dag end midt i 1990'erne.

For det andet har udbygningen af de mellemlange professionsuddannelser virket anderledes. Uligheden er mindre og ekspansionen har i højere grad gavnnet unge fra alle samfundslag. Denne del af de videregående uddannelser er da også kendetegnet ved, at de peger frem mod tydelige professioner, og at undervisnin-

gen er et samspil mellem teori og praksis.« (side 111-112).

Der er ingen grund til at romantisere uddannelsessystemet i Danmark. Men det

» Proletariseringen af visse akademiske uddannelser betyder, at arbejdsvilkårene er kraftigt forringet ligesom lønnen«

billede, som Olsen m.fl. tegner ovenfor, er karikeret, når man ser på de data, som præsenteres som bevis for påstandene i bogen.

I tabel 2 er vist de data, som Olsen m.fl. bringer til torvs. Eneste ændring, jeg har tilføjet er at vise den relative ændring i klas-

sernes børn, som tager en videregående uddannelse. I bogen præsenteres alene den absolutte ændring (procentpoint) i andelen af unge, som tager en uddannelse. Det betyder, at billedet bliver tegnet som ovenfor: overklassen og middelklassen har øget deres andel af unge, som tager en videregående uddannelse og det er lukket land for arbejderklassen og underklassen.

Imidlertid forandres billedet noget, hvis man ser på den relative udvikling i klassernes unge, der tager videregående uddannelse. For eksempel er andelen af arbejderklassens unge, der tager en akademisk uddannelse vokset med 75 procent på de 15 år, som tabellen dækker. På samme måde med de mellemlange videregående uddannelser, hvor andelen af unge fra underklassen, som tager en

mellemlang videregående uddannelse er næsten fordoblet med en stigning på 88 procent. Når man måler den relative udvikling i uddannelsesdeltagelsen, så skal den fortolkning, som Olsen m.fl. lægger ned over tabellen, vendes på hovedet.

Hvis man samtidig tager i betragtning, at arbejderklassen næsten udgør halvdele af samfundets voksne befolkning, får man yderligere bekræftet billedet af at unge fra arbejderklassen er kommet ind i uddannelsessystemet (Se tabel 2).

Indkomst og klasseforhold

Det andet forhold, som – efter min mening – understøtter argumentet om, at begrebet om arbejder- og middelklassen er ukorrekt, er indkomsterne. Olsen m.fl. fremlægger selv en række oversigter over indkomst- og formueudviklingen for de forskellige klasser (Se tabel 3).

Ser man udviklingen i indkomsten for middelklassen relativt til arbejderklassen, så er der ikke den store forskel. Selvom indkomsten er vokset hurtigere hos middelklassen end hos arbejderklassen, ligger middelklassen på niveau med arbejderklassen i 2009.

Interessant er det, at underklassens indkomstniveau relativt til arbejderklassen er stort set uforandret. Med andre ord er de fattige ikke blevet fattigere, for at vende en ellers udbredt talemåde på hovedet, i forhold til den ene halvdel af befolkningen, som arbejderklassen udgør.

Underklassens indkomst er altså ikke blevet markant mindre end arbejderklassens siden 1985. Det kunne tyde på en af to ting. Enten er begrebet om underklassen for upræcist til at fange den gruppe, som Olsen m.fl. peger på er blevet stadig fattigere, fx kunne det tænkes, at underklassen er for bredt defineret til at være dækkende for den gruppe af mennesker, der egentligt er marginaliseret. Eller også holder argumentet om, at underklassen er blevet stadig mere forarmet, ikke – altså der er ikke belæg for at netop denne gruppe har fået markant dårligere vilkår.

Højere uddannelse har ikke medført stigende ulighed i aflønning på arbejdsmarkedet

Dykker man endnu længere ned i data omkring indkomstforskellene mellem forskellige socioøkonomiske grupper inden

Tabel 2

Andel unge fra forskellige sociale klasser, der som 25-26-årige har/er i gang med lang videregående uddannelse, i procent

	2010	1995	Forskel pct. point	Forskel pct
Overklasse	31	24	+7	+ 29
Højere middelklasse	29	22	+ 7	+ 32
Middelklasse	14	9	+ 5	+ 56
Arbejderklasse	7	4	+ 3	+ 75
Underklasse	5	3	+ 2	+ 67

Kilde: Olsen m.fl. (2012:111). Egne beregninger.

Andel unge fra forskellige sociale klasser, der som 25-26-årige har/er i gang med mellemlang videregående uddannelse, i procent

	2010	1995	Forskel pct. point	Forskel pct
Overklasse	32	22	+ 10	+ 45
Højere middelklasse	37	26	+ 11	+ 42
Middelklasse	33	21	+ 12	+ 57
Arbejderklasse	20	12	+ 8	+ 67
Underklasse	15	8	+ 7	+ 88

Kilde: Olsen m.fl. (2012:111). Egne beregninger.

Tabel 3

Indeks for forskelle, opgjort på personniveau 1985-2009, arbejderklasse = 100

Forskelle i markedsindkomst	2009	2000	1985
Overklasse			
Selvstændige	534	469	448
Topledere	447	424	420
Specialister med høj uddannelse/indkomst	400	392	360
Højere middelklasse			
Selvstændige	240	239	231
Topledere	246	240	226
Specialister med høj uddannelse/indkomst	238	221	197
Akademikere*	133	134	138
Middelklasse			
Selvstændige	74	78	80
Topledere	141	143	119
Professioner**	115	113	114
Arbejderklasse	100	100	100
Underklasse	-	-	-

* Personer, der har en lang videregående uddannelse, men under 807.000 kroner i indkomst (2012)

** Personer med en kort eller mellemlang uddannelse

Kilde: Olsen m.fl. (2012: 143-144)

Indeks for forskelle, opgjort på personniveau 1985-2009, arbejderklasse = 100

Forskelle i disponibel indkomst	2009	2000	1985
Overklasse			
Selvstændige	469	378	225
Topledere	376	423	304
Specialister med høj uddannelse/indkomst	334	379	243
Højere middelklasse			
Selvstændige	195	172	112
Topledere	197	187	150
Specialister med høj uddannelse/indkomst	197	189	163
Akademikere*	125	123	116
Middelklasse			
Selvstændige	68	72	57
Topledere	127	125	102
Professioner**	113	110	105
Arbejderklasse	100	100	100
Underklasse	63	66	64

* Personer, der har en lang videregående uddannelse, men under 807.000 kroner i indkomst (2012)

** Personer med en kort eller mellemlang uddannelse

Kilde: Olsen m.fl. (2012: 143-144)

Bogen leverer leverer et godt indblik i den afsondrede overklasse, som holder sig uden for offentlighedens søgelys

for klasserne, som i tabel 3, der findes i bogens bagerste bilag, bliver det yderligere interessant. Faktisk punkterer data efter min mening den myte, som Olsen m.fl. forsøger at skabe omkring uddannelse som magt.

Af tabellen fremgår det, at forskellene i markedsindkomsten mellem arbejderklassen på den ene side, og på den anden side professionerne og akademikerne, har udviklet sig til arbejderklassens fordel!

Professionerne og akademikerne er

placeret i middelklassen og den højere middelklasse alene pga. deres uddannelsesmæssige baggrund. Men ser man på, hvordan de aflønnes på arbejdsmarkedet (uden at tage hensyn til skattesystemet o.l.) er forskellen til arbejderklassen enten blevet mindre (akademikerne) eller uændret (professionerne).

Med andre ord er den magt, som ligger i uddannelse – den kulturelle kapital – ikke noget, der slår igennem som en øget aflønning i arbejdslivet.

Tabel 4

Lønspredning blandt fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere, faglært gennemsnit = 100, 2009:				
	Ufaglært	Faglært	Mellemlang videregående uddannelse	Lang videregående uddannelse
1. kvartil	52	69	79	67
2. kvartil	76	87	99	91
3. kvartil	91	102	116	110
4. kvartil	130	143	171	183
Samlet gennemsnit	87	100	116	155

Kilde: Olsen m.fl. (2012: 75)

Middelklasse teorien tager fejl når den tror at uddannelserne i sig selv giver adgang til privilegier

Derimod er forskellene i disponibel indkomst øget mellem de selv samme kategorier. Men dette indikerer, at der er sket politiske ændringer, konkret skattesystemet, som er til fordel for akademikerne og folk med professionsuddannelser. Dette kunne for eksempel være et udslag af at en større andel af disse grupper har haft ejerbolig under den lange optur på boligmarkedet, som igen var skabt af deregulering af boliglånemarkedet.

Proletarisering af professionerne og akademikerne?

Som anført i noten, er akademikere med en indkomst over 800.000 kroner placeret i en anden gruppe. De bedste lønende specialister kan derfor godt have øget indkomstforskellen til arbejderklassen. Altså vil der være tale om en polariseringstendens, hvor nogle grupper inden for de veluddannede oplever stigende sociale privilegier, mens andre proletariseres. Olsen m.fl. angiver en interessant tabel, der viser dette, men tager ikke konsekvensen heraf.

Af tabel 4 fremgår det, at den største lønspredning findes blandt de højest uddannede. Mere bemærkelsesværdigt er det, at de dårligst aflønnede 50 procent af fuldtidsbeskæftigede med en lang videregående uddannelse får løn på niveau med de 50 procent dårligst aflønnede faglærte arbejdere. Faktisk tjener de 25 procent dårligst lønnede akademikere mindre end de 25 procent dårligst aflønnede faglærte arbejdere.

Olsen m.fl. læser (igen) tallene ensidigt i forsøget på at bortforklare afvigelsen fra forfatternes problematiske klassesdefinition ud fra uddannelse:

»Som det ses i tabellen tjener en del med lang videregående uddannelse mindre end de faglærte. Det er der flere forklaringer på. En del akademikere er slet ikke beskæftiget inden for deres fag, men kører taxa eller andet. Samtidig har mange akademikerstillinger en lav startløn, men stiger kraftigt,

efterhånden som karrieren skrider frem. Lønspredningen blandt akademikerne er således betydelig større end blandt folkeskolelærere, sygeplejersker og andre med mellemlang uddannelse.

Det skal bemærkes, at akademikerne samlet set ligger betydeligt over de faglærte – det samlede gennemsnit er 55 procent højere. Lønspredningen ændrer således ikke ved at det er de lange videregående uddannelser, som er adgangsbillet til de bedst lønnede og mest indflydelsesrige jobs.« (side 75-76).

Imidlertid er det svært at forklare, hvorfor alle akademikere skal placeres i den højere middelklasse, mens det tydeligt fremgår, at op mod 50 pct. af akademikerne tjener det samme som faglærte. På samme måde med de mellemlange videregående uddannelser, der dog tjener mere.

Det skal bemærkes, at opdelingen efter uddannelsesniveau jo ikke svarer til klassesdefinitionerne – her blev uddannelse kombineret med indkomst, således at både faglærte og ufaglærte blev placeret efter indkomst. Det gjorde personer med mellemlange og lange videregående uddannelser ikke. De kunne alene placeres i middelklassen eller højere. Og det er netop denne definition, jeg har anholdt i anmeldelsen her.

Den moderne arbejderklassens heterogenitet

I denne anmeldelse har jeg brugt en del krudt på at tilbagevise nogle af de centrale konklusioner i »Det danske klassesamfund« ud fra det materiale, som forfatterne selv lægger frem. Det skyldes, at der ligger vigtige spørgsmål under den forståelse af klassesamfundet, som Olsen m.fl. gør sig til talsmænd for. Ét af de spørgsmål, som er på spil i bogen, er forholdet mellem udviklingen af den politiske bevidsthed, som samfundsklasserne udvikler i konflikten med hinanden. Ifølge Olsen m.fl. tog Marx grundlæggende fejl i sin forudsigtelse om udviklingen i klassekampen op gennem kapitalismens historie:

»Arbejderbevægelsen fik – som Marx profeterede – en afgørende indflydelse på samfundsudviklingen. Det skete imidlertid ikke ved indførelsen af et klasseløst socialistisk samfund, men gennem reformer, der gradvist omformede kapitalismen og

skabte nogle rammer om almindelige menneskers liv, som hverken Marx eller andre på den tid havde drømt om.« (side 25).

Den klassiske reformisme, som man kan fornemme bag formuleringerne, understøttes af en klasse-definition, hvor det, at uddannelsesniveauet stiger, leder til grundlæggende forskydninger i klassestrukturen. Ideen om, at arbejderklassen gennem uddannelse ikke blot kan, men også i stor stil har overskredet klasseskelene og bliver en del af middelklassen, er på spil i debatten om uddannelsens betydning for klassestrukturen.

Efter min mening er middeklasse-ideen et ukorrekt udgangspunkt for en forklaring af klassesamfundets udvikling. Den er umoderne, fordi den fastholder et forældet blik på uddannelsens betydning og leder til forkerte ideer om hvad der skal til for at skabe forandring.

Den ser bort fra det forhold, at uddannelserne ikke i sig selv giver adgang til privilegier – selvom uddannelse i sig selv

» Den politiske konsekvens af middelklasse teorien må være, at middelklasse-arbejdskraften ikke kan mobiliseres på de samme spørgsmål som den traditionelle arbejderklasse«

er et velfærdsgode, et privilegium. Når arbejderklassens unge derfor får bedre uddannelse er det altså ikke udtryk for, at klassekampen bliver stadig mere uaktuel, eller arbejderklassen bliver stadig mindre. Det er et udtryk for, at uddannelsesniveauet tilpasses arbejdsdelingen i den nyliberale kapitalisme og den tilhørende globalisering. Med hertil hører udviklingen af en produktionsstruktur, en teknologisk udvikling og en række arbejdsfunktioner, der stiller helt andre krav end tidligere til kvalifikationerne hos den arbejderklasse, som anvendes.

Når Olsen m.fl. derfor udspalter denne arbejderklasse i en middelklassesdefinition, som dækker små 35 procent af befolkningen er det ukorrekt, fordi det leder os til den idé, at disse grupper har fundamentalt andre interesser og livsvilkår end den traditionelle arbejderklasse. I stedet er der

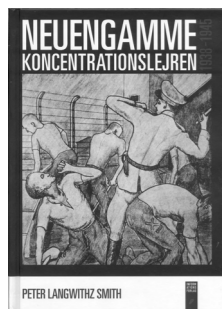
tale om, at arbejderklassen er blevet mere heterogen på flere niveauer: lønspredningen er øget både mellem forskellige lønmodtagergrupper, og inden for grupperne, formueindkomsten er øget som følge af et pensionssystem, der fastholder og øger ulighed i markedsindkomst, boligmarkedet har favoriseret en række grupper inden for arbejderklassen på bekostning af andre grupper af arbejdere.

Den politiske konsekvens af middelklasse teorien må være, at middelklasse-arbejdskraften ikke kan mobiliseres på de samme spørgsmål som den traditionelle arbejderklasse. Men dette billede synes at modsiges af udviklingen i 00'erne, hvor nogle store lønmodtager-arbejdsgiverkonflikter udspillede sig i den offentlige sektor med lønmodtagergrupper med videregående uddannelse som centrale aktører. Konflikterne involverede både pædagoger, sygeplejersker, socialrådgivere, fysioterapeuter o.l. (Se Michael Voss' artikel »Fem års mobilisering baner vejen for en ny regering« på <http://socinf.dk/side.php?id=686>).

Arbejderklassen er i dag mere heterogen end tidligere. Men der er ikke en entydig retning i de arbejds- og livsvilkår, som gælder for arbejderklassen. På nogle områder er der konvergens mellem vilkårene – fx indførelse af industri-lignende tidsstudier i den offentlige sektor og aflønningsniveauer af grupper af højt uddannet arbejderklasse. På andre områder er der divergens: forskel mellem offentligt ansatte og privatansatte, forskel i aflønning mellem kvinder og mænd, forskel i løn og livsvilkår mellem landsdelene, og mange flere.

Derfor er der behov for konkrete analyser af disse modsætninger. Olsen m.fl. bidrager til at klare dette tilsyneladende mudrede billede med de resultater, som deres analyse tilvejebringer. Men forfatterens klassesdefinition står i vejen for en korrekt forståelse af dynamikken i de tendenser, som de registrerer. Her er brug for yderligere arbejde

Barbariets yderste kant

Denne bog handler om Neuengamme – den kz-lejr, der husede langt størstedelen af de 6000 danskere, der blev deporteret til tyske kz-lejre. 350 danskere var blandt de over 50.000 mennesker, der mistede livet i denne lejr. Det vil sige halvdelen af de 100.000 fanger, der i løbet af syv år passerede lejren.

AF SVEND VESTERGAARD JENSEN

Forfatteren Peter Langwithz Smith var i tre årtier lektor i tysk og dansk ved Esbjerg Statskole og er nu tilknyttet forskningscentret i Esbjerg om besættelsestiden. Og lad det være sagt med det samme. Man behøver ikke at have læst masser om kz-lejre eller besøgt steder, hvor der tidligere var lejre, for at blive fanget af denne bog. Bogen har det hele og er overvældende læsning. Et imponerende dokumentarisk værk, hvor alle aspekter af det grusomme foretagende, kz-lejren med dens udekommadoer, beskrives.

I bogen fortælles lejrens historie i alle dens aspekter – tvangsarbejde, sygdomme, mishandlinger, henrettelser, modstand. Lejren lå lidt syd for Hamburg

Arbejd dig til døde!

Nedbrydningen af fangernes personlighed er i detaljer beskrevet. Ved ankomsten fik fangerne SS'ernes uhammede vold at føle. Heri lå det første element i nazisternes strategi: Ved at kue, mishandle og nedværdige de nyankomne pillede man værdighed og modstandsvilje ud af dem. De blev reduceret til en viljeløs masse,

Mindesmærke for koncentrationslejrens fanger opstillet 1965. Efter krigen var der lange diskussioner om hvad der skulle ske med lejrens arealer og bygninger. Først i 2007 blev der fuld offentlig adgang og dermed adgang for ofrene og deres pårørende.

som de ret få SS'ere kunne beherske.

SS er forkortelsen af Schutzstaffel, som oversat betyder beskyttelseskorps. Fra 1929-45 blev SS ledet af Heinrich Himmler, som er en af bogens politiske hovedpersoner, især når denne mands »sans for detaljer« beskrives. SS varetog bevogtningen af koncentrationslejrene.

Arbejdskraften skulle til det sidste pines ud af folk. Neuengamme var først og fremmest en arbejdslejr. Selv om tusinder og atter tusinder døde her, var der ikke tale om en udryddelseslejr, som f.eks. Auschwitz. Det kendte motto »Arbeit macht frei« var udtryk for det påståede formål med lejrene, nemlig at opdrage gennem arbejde. Det var samtidig en hån mod fangerne. Realiteten var at arbejdet ikke førte til nogen frihed, men til fornedrelse, lemlæstelse og død. Var fangerne syge, var lejrledelsen eller SS-lægernes bekymring ikke den syges tilstand. Kun fangernes arbejdskraft var interessant, og kunne de ikke arbejde, havde de ingen eksistensberettigelse.

I begyndelsen gik arbejdet i lejrene ud på at etablere og udbygge lejrenes forskellige dele og funktioner. Senere blev fangerne lejet ud som slaver til den private industri. Fra 1942 og frem blev denne ekstreme udnyttelse af fangernes arbejdskraft brugt til at tilfredsstille den stigende efterspørgsel på arbejdskraft i Tyskland. Især faglært arbejdskraft hos fangerne blev efterspurgt. Fra Neuengamme-lejren udgik såkaldte udekommadoer – godt 80 af dem. Alle i tilknytning til en arbejdsindsats, der skulle udføres. Forholdene her var ofte endnu værre end i stamlejren – selve lejren.

Kz-hierarkiet

For at styre lejren med et begrænset antal ansatte etablerede man et system, der ind-

drog nogle af fangerne. Værst lige under SS'erne var »overfangerne« eller '»kapo«, hvilket betyder en medfange, som var udpeget af SS, og som sammen med SS udgjorde toppen af kz-hierarkiet. Under dette var der igen over- og under-kategorier, der gjorde en samlet solidaritet næsten håbløs. SS eller det nazistiske system kunne fungere i disse lejre netop på grund af dette »selvstyre«.

Dertil kom de mange nationaliteter, de forskellige typer af fanger. For eksempel var der stor forskel på kriminelle og politiske fanger. Fra april 1941 udgjorde polakkerne den største fangegruppe i Neuengamme. Polakkerne blev senere kun overgået af antallet fra Sovjetunionen.

Opgøret

Hen mod krigens afslutning bliver forholdene ikke mindre dramatiske i Neuengamme-lejren. Nu skulle sporene fra nazi-forbrydelserne slettes, hvilket naturligvis var en umulig opgave. Den endelige evakuering af fangerne medførte yderligere katastrofer.

Danske fanger var en undtagelse. Gennem stort organisatorisk arbejde i Sverige og Danmark blev mange danskere og nordmænd sendt hjem med de hvide busser, og trods store problemer lykkedes denne evakuering stort set.

De 10.000, der var i lejren i april 1945, blev ført til skibe i Østersøen. Disse skibe blev så at sige oprettet som flydende kz-lejre. Skibene blev bombet af det engelske luftvåben, blandt andet den tidligere luksusliner Cap Arcona, der blev brugt til at transportere fanger ud på vandet i bugten ved Neustadt. Af de 4500 fanger fra Cap Arcona overlevede 350. Af de cirka 2500 på et andet skib, Thielbeck, overlevede 50 katastrofen.

Neuengamme blev mødt af sejrsherrerne. De første var engelske soldater, som så helt tomme og uddøde lejrområder. Et par dage efter begyndte englænderne at samle russiske tvangsarbejdere fra Hamburg-området i lejren. I løbet af få uger blev de repatrieret. Mange af dem til en grum skæbne med forvisning til Gulag – det stalinistiske bureaukratis lejre, hvis formål synes rystende parallelt til nazisternes lejre.

Efter krigen fulgte retsopgøret mod de ansvarlige for grusomhederne i Neuengamme. Den lejr, der på syv år var vokset fra en lille arbejdslejr for kun 100 mænd, og som langsomt blev en af Tysklands største kz-lejre, af samme størrelse som Dachau, Buchenwald, Sachsenhausen, Bergen-Belsen og Auschwitz. Nogle af lejrens ledere blev dødsdømt, andre fik fængselsstraffe, som senere blev forkortet. Langt de fleste slap for straffe.

Om Neuengamme og tilknyttede bygninger skulle omdannes til museum, eller man helt skulle undgå mindesmærker, var der gennem årtier efter krigen ivrige debatter. Bogen følger disse debatter og resultaterne helt op til nutiden.

Bogen, som herfra varmt anbefales, er rigt illustreret. Dels af forfatterens egne fotos gennem sin forskning i felten, dels af historiske fotos fra arkiver, og desuden mange imponerende tegninger fra enkelte fanger.

Peter Langwithz Smith: Neuengamme - Koncentrationslejren 1938-1945 Informations Forlag. 608 sider. 399,- kr.

Danske jøder evakueret

Da den tyske besættelsesmagt gik i aktion mod de danske jøder i oktober 1943 var den trotskistiske gruppe med til at »tømme« de gamle arbejderkvarterer i blandt andet Adelgade og Borgergade i det indre København. Her boede jøder, der ikke selv kunne betale for deres flugt over Øresund.

AF SVEND VESTERGAARD JENSEN

Som andre politiske strømninger i arbejderbevægelsen, var den danske sektion af Fjerde Internationale aktiv i kampen mod den tyske besættelsesmagt. Aktiv fra så at sige fra dag et. Løbesejlen »Udtalelse til situationen« blev uddelt allerede den 10. april 1940, det vil sige dagen efter besættelsen, og udtalelsen var den første illegale publikation i Danmark. Noget af det praktiske illegale arbejde blev senere at få jøder over Øresund til Sverige. Gruppen – Revolutionære Socialister hed de – havde oprettet deres egne flugtruter.

Jytte Vendel var en af dem, der blev evakueret. Sammen med sin jødiske mand, Herman Oschlak, måtte hun flygte til Sverige. Ikke sammen, men hver for sig. Parret boede dog ikke i det omtalte Adelgade-Borgergade-kvarter.

70 år senere får Socialistisk Information deres historie, da vi besøger Jytte Vendel i hendes malerlejlighed et sted i København mellem Vesterbro og Frederiksberg. Her bor hun i det halve år, det andet halvår tilbringes i Sverige på hendes ødegård. Begge steder er der malerier overalt. Hendes egne. Den 89-årige kunstmaler er stadig meget aktiv på dette område.

»I oktober 1943 måtte vi flygte. Først min mand. Han forsvandt, uden at nogen rigtigt opdagede det. Han måtte ikke fortælle, at han flygtede. Heller ikke til mig. Han sagde blot, at han gik en tur. Turen blev lang og endte i Sverige. En dag kom en mand og gav mig en note om, at jeg skulle flygte samme nat. Denne mand blev jeg hurtigt fortrolig med, da jeg kunne kende min mand håndskrift på noten. Det var jeg helt sikker på. 'Du skal følge med denne mand', havde min mand, Herman, skrevet. Vi fulgtes ad hen til en bil, hvor der var andre,

der skulle tage flugten. Inden da havde jeg med mit nyfødte barn boet forskellige steder, skiftet bolig hver dag efter at jagten på jøderne i Danmark var sat ind«

Evakueringer

»Min mand skaffede os over Øresund. Jeg er ikke i tvivl om, at det var gennem hans gamle ven fra et ophold på Arbejderhøjskolen ved Esbjerg, Carl Heinrich Petersen. De havde været venner siden og var det resten af deres liv. Begge er døde for længst. De to kendte hinanden, før jeg lærte min kommende mand at kende«.

Situationen havde ændret sig i 1943 efter en ellers fra besættelsesmagts side besindig holdning overfor jøderne i Danmark. Nu ændrede situationen sig. Efter ordrer fra Berlin planlagde den tyske rigsbefuldægtede i Danmark, Werner Best, at internere de danske jøder natten mellem den 1. og 2. oktober. Det mislykkedes, da planerne var blevet lækket af den tyske skibsfartsattaché, G.F. Duckwitz, der stod for en noget mere diplomatisk kurs.

Den danske Fjerde Internationale-gruppe, Revolutionære Socialister, som også Carl Heinrich Petersen var medlem af, kunne i kraft af deres erfaringer med tyske flygtningetransporter bidrage til de nye opgaver med at evakuere danske jøder. Gruppen var central i at tømme det fattige kvarter omkring Adelgade og Borgergade i København for jøder, men også andre steder. Folk her kunne ikke betale de høje priser på transporterne, som der ofte blev krævet. Et par år tidligere havde Revolutionære Socialister i mere generelle formuleringer forholdt sig til jødeevakueringer. I et særnummer af deres blad, Klassekamp, skrev de om vigtigheden af at bekæmpe enhver form for undertryk-

» Det er enhver arbejders pligt at stå enhver jøde bi, hvis det er ham muligt« Klassekampen, Revolutionære Socialisters blad

kelse og forfølgelse af jøder, der havde demokratiske rettigheder som andre i samfundet. Der blev også skelnet mellem den fattige jøde og den kapitalistiske jøde, men bladet slog fast med understreget tekst: »Det er enhver arbejders pligt at stå enhver jøde bi, hvis det er ham muligt«.

I Sverige

»Det var dybt hemmeligt, at jeg skulle flygte,« fortsætter Jytte Vendel. »Mine forældre vidste intet. Herman ordnede min flugt. Det var gennem hans kontakter. At det var gennem Carl Heinrich Petersens gruppe viste sig også, da han overtog vores

lejlighed. Det havde de aftalt. Herfra fortsætter Carl Heinrich sit politiske arbejde. Herman fandt en bolig i Malmø via en illegal kontakt. Senere kom vi til at bo på en højskole i Sverige, hvor vi havde det godt i venlige omgivelser indtil krigens slutning«.

»Inden den tid havde vi i Malmø boet hos en kvinde, der havde nazistiske sympatier. I hvert fald kunne hun ikke lide jøder. Vi havde kun en korridor, hvor der lige kunne stå en seng og en barnevogn. Ingen køkkenadgang. Hun tjente godt på det, er jeg overbevist om. Den slags tror jeg var udbredt«.

Den svenske regering proklamerede

villighed til at modtage de danske jøder, men jøderne mødte også en antisemitisk stemning i det land, de ankom til.

Flugten

»Selve flugten foregik fra Frederiksholms Kanal lige ud for et tysk militært kvarter. Ruten gik fra København til Helsingør med Wibroe-bryggeriets båd. Ud for den svenske ø Hven slog båden så en bue ind, hvor en svensk båd kunne samle de flygtende op. Inden da var vi blevet kraftigt beskydt af tyskerne.«

»Der var ca. 30 personer under lasten. Ved Frederiksholms Kanal skulle vi være

helt stille, ingen lyd, når der kom tysk kontrol. Nogle tyske vagtposter vidste – tror jeg – hvad der foregik. De hjalp os med andre ord. Mit barn havde fået stærke sovepiller, så han kunne holde sig i ro.«

»Efter den svenske båd havde samlet os op ud for Hven, kom vi samlet til Malmø. Jeg kom allerførst til at bo hos min mands søstre, for vi havde intet at leve af. Siden blev vi, mit barn og jeg – forenet med min mand, også som nævnt under fattige kår. Siden på højskolen som noget meget positivt«.

»Da vi atter i maj 1945 kom til København, blev vi sammen med mange andre flygtninge fra Sverige meget positivt modtaget på Hovedbanegården. Vi fik ny lejlighed samt møbler af kommunen. Det var godt ovenpå så meget forføreligt. Flere af min mands familie kom i KZ-lejre«

Ikke alle

Jytte Vendel og Herman Oschlaks flygtningehistorie endte godt her. Men sådan

var det ikke for alle. Ikke alle oplevede denne godhed, når de så, hvad der var sket med deres ting og sager. Blot for at nævne, at alt ikke var fryd og gammen for danske jøder i maj 1945 og tiden, der fulgte. Fattige jøder, og dem var der mange af, var ilde stedt – også på grund af den dyre flugt, mange blev nødt til at benytte sig af. Nogle var statsløse jøder. De mødte en kold og afvisende holdning hos de danske myndigheder.

Der var ca. 8000 jøder i Danmark på dette tidspunkt, hvoraf ca. 5000 boede i København. Kun 481 jøder blev fanget og sendt til KZ-lejre, mens flere end 7000 nåede at flygte til Sverige. Af de tilfangede døde »kun« 104. Det store hjælpearbejde hos den danske befolkning var årsagen til succesen samt enkelte venlige mennesker i den tyske værnemagt, der i afgørende øjeblikke vendte ryggen til aktioner med jødetransporterne.

Arrestationer

Trods deres grundige og velforberedte

arbejde drev transporter af jøder og tyske desertører trotskisterne i Revolutionære Socialister i armene på Gestapo. En bølge af arrestationer i maj 1944 svækkede gruppen alvorligt. En stikker, der havde hjulpet med jødetransporterne, havde afsløret nogle af gruppens medlemmer. Gruppen havde brudt alt samarbejde med ham, men han havde haft held til at placere endnu en mand i cirklerne omkring Revolutionære Socialister. Resultatet blev arrestationen af fem medlemmer af RS og fire andre, som de arbejdede tæt sammen med i dette arbejde.

Stikkeren viste sig at være en af de mest berygtede Gestapostikkere. Sven Bjørnstad hed han, redaktør for forskellige månedssblade, bl.a. »Nationalt Værn«. Han blev likvideret af modstandsfolk og fundet i april 1945 i en mose tæt på Hillerød.

Nogle af de arresterede blev afhørt og tortureret. Andre nåede at flygte til Sverige. Senere kom de anholdte til Frøslevlejren – efter et kort ophold i Horserød. En enkelt – Niels Jacobsen – blev senere sendt fra Frøslev til KZ-lejren Neuengamme ved Hamburg og siden til Porta Westfalika mellem Hannover og Osnabrück. Et tysk medlem af RS, Georg Jungclas, blev også arresteret i den sammenhæng. Han blev sendt til Hamburg, hvor han var flygtet fra efter nazisternes magtovertagelse. Senere blev han sendt til Berlin, hvor han skulle stilles for en domstol, der efter al sandsynlighed ville have dødsdømt ham, men de allieredes bombardementer af den tyske hovedstad var nu så kraftige, at processen mislykkedes. Arkivet med hans sager blev ødelagt under et bombeangreb, og han reddede livet, men han var fortsat fængslet, indtil amerikanske tropper befriede fangerne i april 1945.

Men arrestationer i forhold til jødetransporterne og den efterfølgende forfølgelse svækkede den danske sektion af Fjerde Internationale så kraftigt, at gruppens blad havde svært ved at udkomme. De tilbageblevne gik under jorden. Ikke mindst de mest politisk ledende var for en tid væk. Men de reorganiserede sig og kom senere med i andre aktioner mod den tyske besættelsesmagt.

Revolutionære Socialister var med til at hjælpe jøderne til Sverige. Det gjaldt især de fattigste, der havde svært ved at skaffe pengene, til den dyre flugt.

Jytte Vendel, 89-årig kunstmaler i sin lejlighed på Vesterbro

Fjerde Internationale
ungdomslejre er både politik,
socialt samvær og afslapning.
Her nyder en gruppe danske
deltagere sommeren på en
tidligere lejr i Katalonien 2008

International Socialistisk Ungdomslejr 2013

Tag med til Grækenland

Mød unge socialister fra hele verden

Hør oplæg og deltag i diskussioner om:

Den verdensomspændende krise. Modstand og revolution. Krise og modstand i Grækenland. Arabisk oprør. Kvindekamp. LGBT. Og meget andet.

Masser af sociale aktiviteter.

Lejren finder sted i dagene 2-9 august, dertil rejsetid.

Der bliver naturligvis arrangeret rejse fra Danmark. Prisen er endnu ikke fastlagt, men bliver afhængig af deltagerens indkomst, dog maks. 3.100 kr for rejse, forplejning og deltagelse i lejren.

Programmet er endnu ikke fastlagt i detaljer, men følg med på www.socialistiskinformation.dk for yderligere oplysninger.

Tilmelding og evt. spørgsmål: sap@sap-fi.dk